

Adrian Czesław NAPORA

Dowództwo Wielonarodowego Korpusu Północno-Wschodniego

adrian.napora@mncne.nato.int

<https://orcid.org/0009-0006-0462-156X>

<https://doi.org/10.34739/dsd.2025.01.10>

IMPLEMENTACJA ZASADY MAGRUDERA DO PROCESU PLANOWANIA DZIAŁAŃ TAKTYCZNYCH W DOMENIE LĄDOWEJ

ABSTRAKT: Zasada Magruder'a mówi o prostocie wykorzystania możliwości zmylenia przeciwnika poprzez wykorzystanie jego błędnego przekonania o działaniu wojsk własnych. Na podstawie tego oraz znanych dotąd cech mylenia, dezinformacji i zaskoczenia przygotowano proces integrujący przedmiotową zasadę z planowaniem działań na poziomie taktycznym. Celem podjętej próby jest: przedstawienie założeń integracji procedury celowego inspirowania (lub potęgowania poznanej oceny zagrożenia) przeciwnika co do sposobu działania wojsk własnych i wykorzystania tej wiedzy do jego zmylenia z planowaniem działań taktycznych. Utworzona procedura badawcza składa się z metod teoretycznych i heurystycznych, a składa się z: abstrahowania, klasyfikowania, analogii bezpośredniej, jak i techniki definiowania. Publikacja ma następującą strukturę: wstęp, zasada Magruder'a, uwarunkowania metodologiczne, przegląd literatury, mylenie jako część maskowania operacyjnego a korespondencja z zaskoczeniem, korzyści płynące z zaskoczenia, I wojna w zatoce perskiej – przykład z historii sztuki wojennej, ogólna charakterystyka procedury mylenia na poziomie taktycznym, właściwości etapów procedury mylenia na poziomie taktycznym, wzmocnienie procesu mylenia, relacja procesu planowania działań do procedury mylenia, przykład zastosowania zasady Magruder'a w zarysie, wnioski, kierunki rozwoju, zakończenie, bibliografia.

SŁOWA KLUCZOWE: mylenie, dezinformacja, zaskoczenie, proces planowania

IMPLEMENTATION OF MAGRUDER'S PRINCIPLE INTO THE TACTICAL PLANNING FOR LAND FORCES

ABSTRACT: Magruder's principle states the simplicity of exploiting the opportunity to confuse the adversary by exploiting his misconception of the actions of his own troops. On the basis of this and the hitherto known features of confusion, disinformation and surprise, a process has been prepared to integrate the principle in question into action planning at the tactical level. The aim of the attempt made is: to present the assumptions for the integration of a procedure for deliberately inspiring (or amplifying a known threat assessment) the adversary as to how own troops are operating and using this knowledge to mislead him with tactical action planning. The research procedure created consists of theoretical and heuristic methods, and consists of: abstraction, classification, direct analogy as well as definition techniques. The publication is structured as follows: introduction, Magruder's principle, methodological considerations, literature review, deception as part of operational camouflage versus correspondence with surprise, benefits of surprise, Persian Gulf War I – an example from the history of the art of war, general characteristics of the deception procedure at the tactical level, characteristics of the stages of the deception procedure at the tactical level, reinforcement of the deception process, relation of the action planning process to the deception procedure, an example of the application of Magruder's principle in outline, conclusions, developments, conclusion, bibliography.

KEYWORDS: misleading, deception, surprise, military decision-making process

„Pokaż wrogowi jaki będzie twój następny ruch,
po czym korzystając z tego, że wróg odpowiednio się przygotowuje,
uderz gdzie indziej, a wiele zyskasz”

Sun Zu, *Sztuka wojenna*, Kraków 2011

WPROWADZENIE

Rozważania nad przewagą nieustannie zajmują badaczy, analityków, dowódców oraz oficerów sztabu. Dotychczasowo przeprowadzone poszukiwania wskazują, że jednym z bardziej popularnych oraz wymiennie efektywnych sposobów na uzyskanie przewagi jest zaskoczenie. Ta zasada sztuki wojennej jest częścią szerszego warsztatu, jakim dysponują dowódcy i sztabowcy. W dobie standaryzacji operacyjnej prowadzonej w Sojuszu Północnoatlantyckim, a przez to wprowadzaniu mnogich procedur sztabowych oraz elementów dowodzenia i koordynacji działaniami, przestrzeń działań jest jednoznacznie wyznaczona, co wprost ogranicza swobodę. Skutkiem tego może być zawężenie możliwości uzyskania zaskoczenia¹.

Niniejsza próba odnosi się do dotychczasowo wypracowanych wyników badań nad historią sztuki wojennej oraz zasadą sztuki wojennej: zaskoczeniem. Część rezultatów jest punktem wyjścia do prezentowanych treści.

Współczesne procedury planowania działań na poziomie taktycznym wskazują, że należy dążyć do zmylenia przeciwnika, jednakże nie dają precyzyjnych rozwiązań, w jaki sposób taki plan przygotować. Tym samym, nie ujmują również sytuacji, w której planowanie działań odbywałoby się z wykorzystaniem znajomości planu przeciwnika, co bez wątpienia mogłoby doprowadzić do uzyskania przewagi. Innymi słowy, trudno o konkretne rozwiązania w planowaniu działań sił lądowych w warunkach znajomości planu przeciwnika. Podkreślić należy, że w domenie lądowej poziom taktyczny praktycznie każdorazowo jest ustrukturyzowany, a ramy prowadzenia działań są precyzyjnie określone. W takich warunkach zaplanowanie działań taktycznych mających przynieść przewagę poprzez zaskoczenie może być utrudnione².

Uzyskanie dostępu do wspomnianego planu oraz gwarancja jego prawdziwości jest nisko prawdopodobna. Jednakże, podobnie jak w domenie informacyjnej, można przeciwnikowi pewien obraz sytuacji sugerować, a nawet utwierdzać go w jego przekonaniu. Rozwiązanie tego

¹ Szerzej na temat uwarunkowań teoretycznych zaskoczenia patrz m.in. w: E. Żółtowski, *Zaskoczenie w wojnie współczesnej*, Warszawa 1966, s. 40; K. Nożko, *Walka o przewagę* Warszawa 1985, s. 131-138; B.A. Friedman, *On tactics. A theory of victory in battle*, Annapolis 2017, s. 69; W. Więcek, *O zaskoczeniu i przewadze w obronie*, „Bellona” 2016, nr 1, s. 124-133.

² Szerzej na temat uwarunkowań działań w domenie lądowej patrz m.in. w: AJP-3.2, *Allied joint Doctrine for land operations*, Bruksela 2022. Dokument standaryzacji operacyjnej Sojuszu Północnoatlantyckiego AIntP-17, *Joint intelligence preparation of the operating environment (JIPOE)*, Bruksela 2019 nie przewiduje sytuacji, w której to do planowania wykorzystuje się realne plany przeciwnika, jak również nie odwołuje się do ewentualnych ocen przeciwnika co do możliwego działania strony niebieskiej. Do współczesnych dokumentów standaryzacyjnych precyzujących proces planowania działań na poziomie taktycznym zaliczyć następujący wybór: DD/3.2.5, *Planowanie działań na szczeblu taktycznym w Wojskach Lądowych*, Warszawa 2007 (Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej), APP-28, *Tactical planning for land forces*, Bruksela 2024 (Sojusz Północnoatlantycki), FM 5-0, *Planning and orders production*, Waszyngton 2024 (Siły Zbrojnych Stanów Zjednoczonych).

problemu może przynieść twierdzenie (zasada) oficera Sił Zbrojnych Skonfederowanych Stanów Ameryki okresu wojny secesyjnej – gen. bryg. Johna Magruder³.

ZASADA MAGRUDERA

Twierdzenie Magruder³ polega na obserwacji powtarzalności w walce zbrojnej, w której to okazuje się łatwiej zmylić przeciwnika wykorzystując jego dotychczasowy obraz sytuacji, niż zmylić go, zmieniając ten obraz⁴.

Innymi słowy, stosując zasadę Magruder³ do zmylenia przeciwnika należy wykorzystać to, w jaki sposób widzi on wojska własne. Zastosowanie tego prawa sprowadza się do utwierdzenia przeciwnika w przyjętych przez niego założeniach, a następnie przeprowadzenie działań w sposób zupełnie odmienny. Dodać należy, że przeciwnik powinien się o tej odmienności zorientować możliwie najpóźniej. Zasada ta wykorzystuje ludzką skłonność do usilnego potwierdzania przyjętych założeń i przekonań. Tym samym przyjęte domniemanie uznawane jest za fakt, nawet za najmniejszymi przesłankami⁵.

Genezą tej obserwacji było starcie między Magruderem a wojskami Unii dowodzonymi przez gen. bryg. Georga McClellana. Miało to miejsce w czasie wojny secesyjnej w Ameryce Północnej, a konkretnie kampanii półwyspowej w pierwszej połowie 1862 roku. Nieopodal Richmond McClellan wykonywał marsz zbliżania do wspomnianego miasta, a Magruder otrzymał zadanie zablokowania go, a w wypadku niemożliwości – opóźnienia wojsk konfederackich. Okazało się, że McClellan przeszacował potencjał, którym dysponował Magruder. Ten ostatni zorientowawszy się w sytuacji, podjął decyzję o śmiałym działaniu, jakby rzeczywiście miał taką siłę, jak ocenił McClellan. Ostatecznie ten ostatni zaniechał przemieszczenia i przeszedł do obrony⁶.

³ Szerzej na temat działań informacyjnych patrz m.in. w: Z. Modrzejewski, *Operacje informacyjne*, Warszawa 2015; M. Wrzosek, *Dezinformacja jako komponent operacji informacyjnych*, Warszawa 2005; FM 3-13.4, *Army support to military deception*, Waszyngton 2019; FM 3-13, *Inform and influence activities*, Waszyngton 2013; AJP-3.10, *Allied joint Doctrine for information operations*, Bruksela 2009; AJP-3.10.2, *Allied joint Doctrine for operations security and deception*, Bruksela 2020; DD-3.31 (A), *Maskowanie operacyjne*, Bydgoszcz 2018; DD/3.20, *Maskowanie wojsk i wojskowej infrastruktury obronnej*, Warszawa 2010.

⁴ FM 3-13.4, s. 1-8 – 1-9.

⁵ W tym miejscu należy wskazać pewien mechanizm semantyczny, zastosowany w całości prezentowanej publikacji. W pierwszej kolejności podkreślenia wymaga fakt, że większość współczesnych procesów planowania sprowadza się do prognozowania zagrożenia oraz przygotowaniu sposobu działania wojsk własnych stosownie do tej prognozy. Słowem, najpierw usiłuje się odgadnąć, jak postąpi przeciwnik, a następnie przyjąć własne rozwiązanie. Całość wywodu opiera się na założeniu, że zarówno wojska własne, jak i przeciwnik takowe procesy przeprowadzają. Tym samym, część badawcza oparta jest o próbę wypracowania procesu, który wykorzystuje rzekomą znajomość, w jaki sposób przeciwnik ocenił w ramach swojej prognozy zagrożenia działanie wojsk własnych. Każdorazowo pisząc o przeciwniku autor mniema o stronie czerwonej, a pisząc o wojskach własnych o stronie niebieskiej. Zatem wszelkie treści stosujące tę relację odnoszą się do wzajemnej relacji prognozy zagrożenia przeciwnika, a następnie próbie odgadnięcia jej przez wojska własne. Zdarza się, że rzeczownik przeciwnik i epitet wojska własne następują po sobie. Nie powinny być one rozumiane inaczej jak właśnie tak. Autor w całości publikacji ani razu nie zastosował epitetu wojska własne wobec mniemania przeciwnika o własnym, podległym potencjale. Słowem, wojska własne zawsze odnoszą się do strony niebieskiej. Ibidem.

⁶ Ibidem.

UWARUNKOWANIA METODOLOGICZNE

Przypomnienie zasady Magruderera i odniesienie jej do procedur sztabowych poziomu taktycznego pozwala zidentyfikować zasadnicze pytanie (problem) badawcze: w jaki sposób zaimplementować zasadę Magruderera do współczesnych procedur planowania działań taktycznych w domenie lądowej? Tym samym można wskazać przedmiot badań, którymi są: zasada Magruderera oraz jej integracja ze wspomnianymi procedurami planistycznymi⁷.

W celu właściwego wypracowania docelowego wyniku podjętej próby zidentyfikowano następujące pytania pomocnicze: (1) Jakie są obecnie dostępne procedury wykorzystania obrazu sytuacji przeciwnika do jego zmylenia?, (2) jakie są ich ograniczenia?, (3) w jaki sposób można sugerować przeciwnikowi obraz wojsk własnych?, (4) w jaki sposób można potęgować w przeciwniku obraz wojsk własnych?, (5) w jaki sposób zmylić przeciwnika wykorzystując jego obraz sytuacji?, (6) jak zintegrować sekwencję przygotowania i przeprowadzenia działań mylących, a następnie rozstrzygających do uzyskania przewagi?⁸

W odniesieniu do powyższego staje się klarownym, że celem podjętej próby jest: przedstawienie założeń integracji procedury celowego inspirowania (lub potęgowania poznanej oceny zagrożenia) przeciwnika co do sposobu działania wojsk własnych i wykorzystania tej wiedzy do jego zmylenia z planowaniem działań taktycznych. Tym samym hipoteza badawcza przyjmuje następujące brzmienie: możliwe jest opracowanie procedury dla grup planowania jednostek lądowych, łączącej założenia zasady Magruderera z procesem planowania działań taktycznych w domenie lądowej⁹.

Do przeprowadzenia próby badawczej przyjęto zestawienie następujących metod i technik badawczych. Przyjęcie punktu wyjścia, jakim jest syntetyczne zestawienie wypracowanych już danych niezbędnych do podjęcia dalszych rozważań nad myleniem przeciwnika osiągnięto za sprawą analizy treści oraz zastosowania abstrahowania właściwego. Metoda ta pozwoliła znacząco zredukować nadmierną treść prezentowanej publikacji, dostępną w dotychczas upowszechnionych efektach rozważań¹⁰.

Identyfikacja celu oraz istoty przyjętej koncepcji przebiegu wypracowania lub spotęgowania w przeciwniku obrazu wojsk własnych, a następnie wykorzystanie tego stanu do zmylenia przeciwnika jest efektem zastosowania kilku metod.

⁷ Niniejszy problem badawczy można przedstawić również jako pytanie sformułowane w następujący sposób: Jak planować działania wojsk własnych, znając plan walki przeciwnika? - Z. Leśniewski, *Zarys metodologii dydaktyki obronnej i dydaktyki wojskowej*, Warszawa 2017, s. 42-45; M. Pelc, *Elementy metodologii badań naukowych /skrypt/*, Warszawa 2009, s. 16 i nast.; W. Pokruszyński, *Bezpieczeństwo teoria i praktyka (podręcznik akademicki)*, Józefów 2012, s. 239 i nast.

⁸ Z. Leśniewski, op. cit., s. 42-45; M. Pelc, op. cit., s. 22 i nast.; W. Pokruszyński, op. cit., s. 250 i nast.

⁹ Z. Leśniewski, op. cit., s. 46-52; M. Pelc, op. cit., s. 16-22; W. Pokruszyński, op. cit., s. 250-252.

¹⁰ Z. Leśniewski, op. cit., s. 74-75 i 156-158; M. Pelc, op. cit., s. 73-75; W. Pokruszyński, op. cit., s. 244-245; A.C. Napora, *W jaki sposób zaskoczenie może być źródłem przemian w sztuce wojennej?*, „De Securitate et Defensione. O Bezpieczeństwie i Obronności” 2023, t. 9, nr 2; A.C. Napora, *Principles and dilemmas of disinformation (deception) on selected historical examples*, “Scientific Journal of the Military University of Land Forces” 2023, nr 4.

W pierwszej kolejności wskazać należy metody heurystyczne, pozwalające przenieść niektóre zależności z dostępnych już rozwiązań. W ten sposób, dzięki zastosowaniu analogii bezpośredniej i odniesień do znanych już procedur sztabowych, udało się zidentyfikować cel i istotę podjętej problematyki¹¹. Uzyskane efekty zostały spotęgowane techniką definiowania, która pozwoliła na precyzyjne ujęcie celu i istoty¹².

Wspomnieć należy, że sama koncepcja narodziła się w czasie uczestnictwa w Podypłomowych Studiach Operacyjno-Taktycznych w Akademii Sztuki Wojennej w latach 2021-2022. Po raz pierwszy też na jednym z ćwiczeń z dowództwami pomysł ten został zastosowany. Miało to miejsce na początku 2022 roku w czasie ćwiczenia pk. Twierdza-22. Częściowo wyniki prac zostały przedstawione w dalszej części niniejszej publikacji w formie egzemplifikacji. Jednakże ze względu na kompaktowość niniejszej próby, należało zbędne produkty planowania zredukować do esencji problemu.

Tym samym w ramach praktycznego zastosowania podjętej problematyki przyjęte działanie należy określić jako metodę praktyczną, a konkretnie metodę badania w działaniu. Jednocześnie w celu zachowania niezbędnej materii produktów planowania ze wspomnianego ćwiczenia zastosowane abstrahowanie izolujące¹³.

Rozważania związane z praktycznym przebiegiem wypracowania i sugerowania fałszywego obrazu przeciwnikowi, jak i wyzyskaniu tak osiągniętej przewagi pozwoliły zidentyfikować potrzebę identyfikacji i wyodrębnienia etapów, a następnie i przyporządkowania go do znanych procesów planistycznych. Udało się to osiągnąć z użyciem klasyfikowania.

Następnie, wraz z wyróżnieniem poszczególnych etapów procesu, dostrzeżono potrzebę opisanie ich właściwości. Te z kolei pozwolą na skoncentrowanie wysiłku w danym momencie przygotowywania fałszywego obrazu już w trakcie działań taktycznych. Zastosowanie w tym elemencie znalazły następujące metody: obserwacja – w odniesieniu do indywidualnych doświadczeń autora związanych z planowaniem działań i możliwościami mylenia przeciwnika, analogia bezpośrednia – zastosowana wobec dotychczasowych działań polskiego wywiadu wojskowego w okresie międzywojennym związanych z inspiracją wywiadu niemieckiego, o czym autor dotychczasowo publikował oraz analiza treści dostępnych dokumentów standaryzacji operacyjnej oraz publikacji naukowych i popularnonaukowych. Część treści zawartych we właściwościach etapów zawdzięcza się heurystycznym technikom olśnienia i pobudzania, które inspirowane były lekturą dostępnego materiału¹⁴.

¹¹ Przykładem takiego przeniesienia rozwiązań co do integracji procedur sztabowych są te opisane np. w: AJP-3.10.2, *Allied Joint Doctrine for Operations Security and Deception*, Bruksela 2020; ATP-3.9.2, *Allied tactical doctrine for land targeting*, Bruksela 2018. W tych dokumentach można znaleźć integrację odmiennych procesów z planowaniem działań na poziomie taktycznym, co może prowadzić do wniosków w obszarze wypracowania kolejnych procedur i ich integracji. Wynik jednego z takich przeniesień zaprezentowano w niniejszej publikacji.

¹² Z. Leśniewski, op. cit., s. 91-96; M. Pelc, op. cit., s. 78-79.

¹³ Abstrahowanie izolujące wykorzystano do selektywnego wykorzystania treści z przykładu wariantu działania pochodzącego z ćwiczenia pk. Twierdza-22. Z. Leśniewski, op. cit., s. 74-75; M. Pelc, op. cit., s. 74-79.

¹⁴ Zbigniew Leśniewski klasyfikowanie opisuje w następujący sposób: "Do teoretycznych metod badawczych zalicza się także klasyfikowanie, porządkowanie, gdzie jednym z korzeni jest opisana przez Kartezjusza w *Rozprawie o metodzie* reguła nakazująca dzielić każde zbadane zagadnienie na tyle cząstek, ile by się dało i ile byłoby

Ostatnim elementem procesu badawczego stało się przyporządkowanie etapów wraz z ich właściwościami do obowiązujących procesów planistycznych. W tym wypadku ponownie zastosowanie znalazło klasyfikowanie oraz abstrahowanie. To ostatnie związane jest z wydobyciem niezbędnych elementów procedur planowania do ukazania związku między planowaniem a myleniem¹⁵.

Na koniec w ramach wysiłku badawczego podjęto próbę identyfikacji wniosków i kierunków rozwoju. Tym samym zastosowano wnioskowanie dedukcyjne w zakresie wniosków wobec prezentowanej koncepcji, jak i wnioskowanie indukcyjne wobec przestrzeni w wiedzy do wypełnienia, a więc kierunków rozwoju¹⁶.

Uwagi wartym jest jeszcze fakt, że koncepcja ta została przedstawiona na konferencji naukowej poświęconej dezinformacji, która miała miejsce w maju 2023 roku w Akademii Marynarki Wojennej w Gdyni. Ponownie przedstawiono ją na warsztatach pk. Operator/Szkoleniowiec, zorganizowanej przez Sztab Generalny Wojska Polskiego we wrześniu 2023 roku w klubie Portu Wojennego w Gdyni. Kolejny raz koncepcja została przybliżona w czasie narady szkoleniowo-metodycznej w dowództwie 11. Lubuskiej Dywizji Kawalerii Pancernej w Żaganiu w trzecim kwartale 2023 roku i w tym samym czasie została przedstawiona w trakcie kursu doskonalącego poświęconemu Maskowaniu Operacyjnemu w Akademii Sztuki Wojennej.

W środowisku zawodowym autora odbiór prezentowanej procedury nosił znamiona zainteresowania oraz potwierdzał słuszność przyjętych założeń. Z badawczego punktu widzenia poprzez dopuszczenie do wielokrotnego rozważenia pomysłu, jak i jego kontestowania przez kolejne audytoria, została zastosowana technika inkubacji. Dzięki takiemu działaniu udało się nabrać dystansu do wstępnego kształtu koncepcji oraz lepiej zrozumieć podjęty problem¹⁷.

PRZEGLĄD LITERATURY

Przeгляд literatury w swej istocie stwarza przestrzeń do odpowiedzi na pierwsze dwa z pomocniczych pytań badawczych. Zaznaczyć należy, że istnieją dostępne znane procedury mające na celu wypracowanie planu dezinformacji. Kryterium doboru do przeglądu jest podyktowane próbami opracowania procedur, które mają zostać przeprowadzone przez organ dowodzenia, aby zmylić przeciwnika począwszy od najistotniejszych.

Podkreślenia wymaga fakt, że uwarunkowania teoretyczne dezinformacji, mylenia w odniesieniu do maskowania oraz zaskoczenia autor podejmował na kanwie dotychczasowych poszukiwań, a część wniosków niezbędna do niniejszego wywodu zawarta jest w kolejnych

potrzeba dla lepszego jej rozwiązania. W ten sposób wygenerowano pojęcia operacji myślowych i rzeczowych podziałów, klasyfikacji faktów, rzeczy, zjawisk itp. służących analizie”. Z. Leśniewski, op. cit., s. 97, 111-116 I 156-158; M. Pelc, op. cit., s. 78-79; W. Pokruszyński, op. cit., s. 245-246; A.C. Napor, *German non-governmental organisations operating for the Abwehr in Poland in the years 1918-1927*, “Scientific Journal of the Military University of Land Forces” 2016, nr 4.

¹⁵ Z. Leśniewski, op. cit., s. 74-75 i 78-80; M. Pelc, op. cit., s. 74-75.

¹⁶ Z. Leśniewski, op. cit., s. 81-85; M. Pelc, op. cit., s. 76-84.

¹⁷ Dzięki wspomnianej technice autor niniejszej publikacji zyskał czas na zapoznanie się z szerszą literaturą oraz opiniami pokrewnymi podjętej problematyce. Z. Leśniewski, op. cit., s. 97.

zagadnieniach. Tym samym mogące się wydawać niezbędnym wprowadzenie zostaje pominięte ze względu na dotychczasowe wyniki rozważań¹⁸.

W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na opracowanie Marka Wrzoska *Dezinformacja jako komponent operacji informacyjnych*, w którym badacz wskazuje precyzyjnie rolę dezinformacji w myleniu. Co więcej, inspirując się amerykańskimi rozwiązaniami przedkłada na polski grunt propozycję procedury, która ma stworzyć przeciwnikowi fałszywy obraz i następnie wprowadzić go w błąd. Ze względu na jego solidny wymiar, opracowanie to zasługuje na szerszy komentarz¹⁹.

Proponowana przez Marka Wrzoska procedura (proces dezinformacji) jest spójna i wydaje się być wyczerpująca. Składa się z następujących etapów: (1) Ustalenie sytuacji; (2) Określenie zamiaru dezinformacji; (3) Określenie poziomu wiedzy przekazanej przeciwnikowi; (4) Scenariusz dezinformacji; (5) Sposób przekazania informacji; (6) Przewidywane działanie przeciwnika. Przydatne są również propozycje dokumentów, które można wypracować na stanowisku dowodzenia, jak na przykład plan dezinformacji oraz dodawany do niego załącznik graficzny. W części teoretycznej wspomniany naukowiec wskazuje szereg właściwości i sposobów do zbudowania fałszywego obrazu o wojskach własnych. Jednakże co do przyjęcia sposobu wykorzystania uzyskanej przewagi, wspomniane opracowanie pozostawia milczącą swobodę²⁰.

Przytoczone opracowanie wskazuje na konieczność budowy bazy danych tego, w jaki sposób przeciwnik przetwarza uzyskane dane. Interesującym jest również wskazanie, że personel wojskowy przygotowujący działania pozorne nie powinien wiedzieć, że przygotowuje właśnie element mający mylić, a nie być docelowo wykorzystany. Założenie to podyktowane jest empirycznymi doświadczeniami Marka Wrzoska²¹.

¹⁸ Do literatury przedstawiającej podstawy teoretyczne dezinformacji (mylenia), poszukiwania przewagi wskutek zaskoczenia myleniem i maskowaniem można zaliczyć: DD/3.20, s. 11 i nast.; DD-3.31(A), s. 33 i nast.; AJP-3.10, *Allied joint doctrine for information operations*, Bruksela 2009, s. 1-9; AJP-3.10.2, *Allied joint Doctrine for operations security and deception*, Bruksela 2020, s. 25-39; JP 3-13.4, *Military Deception*, Waszyngton 2012; Z. Modrzejewski, dz. cyt., s. 76-92; M. Wrzosek, dz. cyt., s. 57-87; K. Nożko, *Walka...*, op. cit., s. 131-159; K. Nożko, *Maskowanie, zaskoczenie i manewr w działaniach operacyjno-taktycznych systemu obronnego Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 1994; K. Nożko, *Sztuka tworzenia przewagi w systemie obronnym RP*, Warszawa 1994, s. 192-239; S. Mossor, *Sztuka wojenna w warunkach nowoczesnej wojny*, Warszawa 1986, s. 233 i nast.; A. Polak, J. Joniak (red.), *Sztuka wojenna*, Warszawa 2014, s. 298 i nast.; W. Sawkin, *Podstawowe zasady sztuki operacyjnej i taktyki*, Warszawa 1973, s. 311 i nast.

¹⁹ M. Wrzosek, op. cit., s. 57-87.

²⁰ Przybliżona procedura (bez punktu 5.) jest również obecna w amerykańskich dokumentach standaryzacji operacyjnej. FM 90-2(88), *Battlefield deception*, Waszyngton 1988, s. 4-4; FM 3-13.4, s. 2-4 – 2-5; M. Wrzosek, op. cit., s. 85-87.

²¹ Najpewniej chodzi o zaangażowanie wykonawców w prace przygotowawcze. M. Wrzosek, op. cit., s. 82.

Tabela 1. Relacja procesu mylenia do procesu planowania w Siłach Zbrojnych Stanów Zjednoczonych

Proces mylenia sił lądowych	Proces planowania
Podjęcie decyzji o przygotowaniu dezinformacji	Etap 1. Odebranie zadania
Etap 1. Określenie efektu i celu dezinformacji	Etap 2. Analiza zadania
Etap 2. Identyfikacja i analiza podmiotu dezinformacji Etap 3. Identyfikacja oczekiwanego rozumienia sytuacji przez dezinformowany podmiot Etap 4. Przygotowanie środków dezinformacji Etap 5. Opracowanie scenariusza dezinformacji Etap 6. Opracowanie tabeli dezinformowania Etap 7. Opracowanie zasad bezpieczeństwa informacyjnego Etap 8. Opracowanie kryteriów informacji zwrotnej Etap 9. Opracowanie planu przeprowadzenia dezinformacji	Etap 3. Opracowanie wariantu działania Etap 4. Analiza wariantu działania Etap 5. Porównanie wariantów działania Etap 6. Zatwierdzenie wariantu działania
Etap 10. Przygotowanie załącznika do rozkazu bojowego	Etap 7. Opracowanie rozkazu bojowego

Źródło: oprac. z wykorzystaniem FM 3-13.4, *Army support to military deception*, Waszyngton 2019, s. 2-4.

Podobną, choć z pewnością o mniejszym rozmachu, pracę napisał Michael Scully, amerykański słuchacz w Fort Leavenworth. Proces integracji dezinformacji odwołuje się u tego autora do amerykańskiego procesu planowania. W zasadniczej treści dotyczącej integracji dezinformacji z procesem planowania występują podobne założenia co w powyżej przywołowanym materiale²².

W kolejnych wydaniach amerykańskich podręczników polowych dotyczących dezinformacji ukazał się bardziej precyzyjny proces, składający się z 10 punktów, uzupełniony o: określenie przedmiotu dezinformowania, identyfikację mierników zmylenia, opracowanie planu dezinformacji, opracowanie planu ochrony informacji, opracowanie kryteriów zwrotnych mylenia, opracowanie planu anulowania mylenia. W swej istocie proces ten się nie zmienił, wciąż jednak nie wykorzystuje możliwości uzyskania przewagi poprzez znany obraz wojsk własnych u przeciwnika oraz nie przedstawia, w jaki sposób wyzyskać uzyskaną myleniem (dezinformacją) przewagę. Istotnie odnosi się on do poszczególnych etapów procesu planowania. Wartość procesu i jego relacji z planowaniem jest na tyle wysoka, aby zaprezentować je w niniejszej publikacji²³.

Interesującą wykładnię procesu mylenia wskazuje dokument standaryzacji operacyjnej NATO AJP-3.10.2. Proces ten ma składać się z sześciu etapów: (1) wstępne wytyczne dowódcy; (2) Założenie mylenia; (3) Opracowanie wariantu działania; (4) Wybór wariantu mylenia; (5) Zatwierdzenie przedmiotów mylenia; (6) Ocena. Interesującym jest fakt, że w treści przytaczanego dokumentu wobec punktu drugiego wskazuje się przekonania przeciwnika, które mogą zostać wykorzystane. Jednakże dokument ten nie wskazuje precyzyjnie, jak należy je zastosować oraz nie precyzuje, jak wyzyskać przewagę nad zmylonym przeciwnikiem.

²² M.A. Scully, *The decisive step: incorporation of deception into tactical mission planning*, Fort Leavenworth 1998, s. 27-38.

²³ FM 3-13.4, s. 2-4 – 2-5.

Wskazuje on jednak, że przygotowany jest dla poziomu operacyjnego. Zatem przestrzeń, w której będą odbywać się działania zbrojne dopiero zostanie zdefiniowana elementami dowodzenia i koordynacji działań. Tym samym mylenie jest znacznie łatwiejsze do osiągnięcia właśnie poprzez swobodę w przestrzeni. Innymi słowy, proces ten wydaje się być nieadekwatny do poziomu taktycznego, w którym przestrzeń jest ściśle ograniczona²⁴.

Dostępna publikacją wskazującą zarówno lukę w procesie planowania, jak i jednocześnie znamiona wykorzystania zasady Magruder'a jest publikacja naukowa Bradley'a Nelsona, amerykańskiego oficera piechoty. Nelson zauważył na podstawie przykładów historycznych, że mylenie przeciwnika poprzez symulowanie jego obrazu sytuacji oraz możliwego działania wojsk własnych jest najskuteczniejsze. W odróżnieniu do prezentowanej koncepcji założenia Nelsona nie integrują mylenia z docelowym wariantem działania, co potwierdza się w zwróceniu przez tego badacza uwagi do właściwego przykładania się sztabu do opracowania sposobu mylenia. Przytaczana praca pomija też sposób wykorzystania uzyskanej wskutek zmylenia przewagi²⁵.

Literatura przedmiotu zawiera szereg opracowań odwołujących się do podstaw teorii mylenia i dezinformacji, jednocześnie przedstawiając zwięzłe opisy przykładów z historii sztuki wojennej. W kontekście powziętych celów badawczych można utwierdzić się w przekonaniu, że integracja proceduralna mylenia i uzyskania zaskoczenia z planowaniem docelowych działań zbrojnych na poziomie taktycznym jest właściwa²⁶.

Przegląd literatury dowodzi, że zasadniczo problem zaprojektowania procesu prowadzącego do osiągnięcia dezinformacji jest rozumiany w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, a szerzej opisany wydaje się być w Siłach Zbrojnych Stanów Zjednoczonych. Dostępne procesy sprowadzają się głównie do wykorzystania scenariusza dezinformacji wysuwanego przeciwnikowi do błędnego zinterpretowania rzeczywistości. Tym samym okazuje się, że dostępne procesy wskazują na opracowanie zupełnie odrębnych dokumentów rozkazodawczych (konkretnie załączników do rozkazu bojowego).

Komentarza wymaga fakt, że przytaczane procesy przygotowania dezinformacji nie zamykają się na wykorzystanie zjawiska sięgającego genezą sukcesu gen. Johna Magruder'a. Pozostaje również otwartą kwestia integracji planu dezinformacji z docelowym działaniem.

²⁴ Szerzej na temat elementów dowodzenia i koordynacji działaniami patrz w: K. Frącik, *Elementy dowodzenia i koordynacji działań*, Warszawa 2009. - AJP-3.10.2, s. 25 i nast.

²⁵ B. Nelson, *Battlefield deception: abandoned imperative of the 21st century*, Fort Leavenworth 1998, s. 31-34.

²⁶ Do dostępnych opracowań historycznych poświęconych działaniom, w których została wykorzystana dezinformacja i mylenie zaliczono: J. Latimer, *Podstęp na wojnie*, Warszawa 2017; W. Breuer, *Największe oszustwa w II wojnie światowej*, Warszawa 2019; C.M. Rein (red.), *Military deception in Large-Scale Combat Operation*, Fort Leavenworth 2018; D. Smyth, *Deathly deception. The Real Story of Operation Mincemeat*, Oxford 2010; A. Levy, C. Scott-Clark, *Deception. Pakistan, the United States, and the Secret Trade in Nuclear Weapons*, Nowy Jork 2007; D. Glantz, *Soviet Military Deception in the Second World War*, Nowy Jork 2005; M.I. Handel (red.), *Strategic and Operational Deception in the Second World War*, Abingdon 2004; D.C. Daniel, K.L. Herbig (red.), *Strategic Military Deception*, Nowy Jork 1981; M. Lloyd, *The Art. Of Military Deception*, Barnsley 2003; R.D. Sawyer, *The Tao of deception. Unorthodox warfare in historic and modern China*, Nowy Jork 2017. J.A. van Vleet, *Tactical Military Deception*, Monterey 1985; W. Więcek, *O zaskoczeniu i przewadze w obronie*, „Bellona” 2016, nr 1, Warszawa 2016. Opracowania wykorzystujące dezinformację oraz mylenie w działaniach innych niż działania zbrojne zostały odrzucone.

W rzeczy samej dostępny materiał pozostawia swobodę i odwołuje się do umiejętności dowódców i sztabów. Podobnie rzecz ma się z docelowym wykorzystaniem uzyskanych efektów na przeciwniku.

W odniesieniu do powyższego przyjąć można, że podjęta próba badawcza jest uszczegółowieniem znanych koncepcji, jednakże z punktu widzenia organizacji procesu i integracji go z planowaniem charakteryzuje się innym rozwiązaniem. W stosunku do dostępnych procedur i faktu wskazania konieczności znajomości procesów przetwarzania danych zidentyfikować można również lukę w założeniach do budowy bazy danych o możliwych wiadomościach o wojskach własnych posiadanych (strony niebieskiej) przez przeciwnika (strony czerwonej). W szczególności powyższe odnosi się do publikacji amerykańskich oraz Marka Wrzoska. Komentarza wymaga jeszcze spostrzeżenie, że wspomniany proces dezinformacji jest zasadny i kompletny, wydaje się on bardziej dostosowany do dezinformacji defensywnej jak ofensywnej²⁷.

MYLENIE JAKO CZĘŚĆ MASKOWANIA OPERACYJNEGO A KORESPONDENCJA Z ZASKOCZENIEM

Do zasadniczych wniosków wynikających z dotychczasowo przeprowadzonych badań należy przytoczyć twierdzenie, że zaskoczenie bezpośrednio koresponduje z maskowaniem, w szczególności z maskowaniem operacyjnym. Jest tak za sprawą doktrynalnego celu maskowania operacyjnego, jakim jest wprowadzenie przeciwnika w błąd co do dostępnego potencjału, przyjętego sposobu działania, a także prowokowania przeciwnika do podjęcia niekorzystnych dla niego działań²⁸.

Sprowokowanie przeciwnika do popełnienia błędu wiąże się bezpośrednio ze stworzeniem warunków do jego zaskoczenia. To ostatnie cechuje się atrybutami, do których należy zaliczyć: tajność, nagłość, nieszablonowość oraz prostotę. Skorelowanie niekorzystnej decyzji, zmylenia go co do wielkości dostępnego potencjału i jego użyciu wiąże się z tajnością wobec powziętego zamiaru, a popełnienie przez przeciwnika błędu może zostać wyzyskane przez nagłe i nieszablonowe działanie²⁹.

Zatem maskowanie operacyjne może zostać powiązane z zaskoczeniem, a przez to uzyskiwana tą drogą przewaga może zostać łatwiej osiągnięta. W historii sztuki wojennej uzyskane zaskoczenie wzbudzało zainteresowanie dowódców, sztabowców i badaczy – Ci ostatni

²⁷ Ofensywne działania dezinformacyjne mają na celu narzucenie przeciwnikowi walkę w niekorzystnym dla niego położeniu. Natomiast defensywne działania dezinformacyjne mają na celu odwrócenie uwagi przeciwnika od zasadniczych elementów ugrupowania wojsk własnych. M. Wrzosek, op. cit., s. 74-77.

²⁸ Z punktu widzenia podjętego problemu badawczego nieco mniej istotne są formy maskowania operacyjnego, dlatego też ich przytoczenie zamieszczone zostaje w niniejszym przypisie, a mianowicie: ochrona informacji krytycznej, dezinformowanie (agenturalne, elektroniczne, poprzez środki masowego przekazu, inspirację otoczenia, pozorowanie i ukrywanie). – DD-3.31(A), s. 19 i nast.; DD/3.20, s. 10 i nast.

²⁹ A. Polak, J. Joniak (red.), *Sztuka wojenna*, Warszawa 2014, s. 291 i nast.

zaobserwowali wymierne korzyści płynące z uzyskania przewag tą drogą, a nawet zaproponowali kwantyfikowalne mnożniki siły³⁰.

KORZYŚCI PŁYNĄCE Z ZASKOCZENIA

W odniesieniu do dotychczasowych wyników prac badaczy należy stwierdzić, że prawidłowością w obserwacjach jest dwukrotny mnożnik siły w czasie trwania zaskoczenia. Oznacza to, że w chwili, kiedy przeciwnik został zaskoczony potencjał wojsk własnych jest dwukrotnie silniejszy do czasu znalezienia rozwiązania czy środka zaradczego przez przeciwnika. Co ciekawe, dwóch badaczy w odstępie ok. 30 lat zupełnie niezależnie od siebie na podstawie powtarzalności zjawiska zaobserwowali takową prawidłowość³¹.

Powyższy mnożnik siły warunkowany jest czasowym efektem osłupienia przeciwnika (zarówno jego wojsk, jak i dowódców), a przez to jego niezdolnością do reakcji. Tym samym pojawia się zwiększona swoboda działania wojsk własnych uzyskujących zaskoczenie. Kolejną ze wskazywanych korzyści jest dezorganizacja ugrupowania przeciwnika. Dzięki niemu łatwiej uzyskuje się możliwości dzielenia ugrupowania, jego dezorganizacji i tworzenia przewagi materialnej, w szczególności lokalnej³².

Sytuacja, w której dochodzi do takiej dezintegracji sił, powoduje dezorganizację systemu dowodzenia nie tylko poprzez fizyczne zniszczenie elementów sprawujących jego funkcje, ale również stopniową, postępującą utratę kontroli nad podporządkowanymi siłami i środkami. W takich warunkach nie sposób utrzymać świadomości sytuacyjnej. Ostatecznie prowadzone działania przez zaskakiwanego przeciwnika mogą przyjąć formę ratowania sytuacji w warunkach załamującego się planu. Sytuacja, w której przeciwnik traci kontrolę nad spójnością ugrupowania, świadomością sytuacyjną i nie jest w stanie zrealizować planu bezpośrednio prowadzi do rozbicia³³.

Jednym z mniej znanych, aczkolwiek możliwym efektem jest doprowadzenie przeciwnika do pauzy operacyjnej, czyli do momentu, kiedy musi czasowo zaniechać działań, aby odtworzyć zdolność bojową. W przeciwnym razie przeciwnik może przejść przez punkt kulminacyjny, co powoduje utratę zdolności wykonania powierzonego zadania samodzielnie³⁴.

³⁰ Wybrane przykłady dzieł dowódców, sztabowców i badaczy zgłębiających zasadę zaskoczenia: S. Rola-Arciszewski, *Sztuka dowodzenia na Zachodzie Europy*, Warszawa 1933; S. Mossor, *Sztuka wojenna w warunkach nowoczesnej wojny*, Warszawa 1986; J. Lasota, *Zasady sztuki wojennej*, Warszawa 2020;

³¹ K. Nożko, *Walka...*, op. cit., s. 131-138; B.A. Friedman, op. cit., s. 69.

³² W. Sawkin, *Podstawowe zasady sztuki operacyjnej i taktyki*, Warszawa 1974, s. 311 i nast.; B.A. Friedman, op. cit., s. 69; K. Nożko, *Sztuka tworzenia...*, op. cit., s. 192-199; K. Nożko, *Walka...*, op. cit., s. 131-138; Z. Galewski, *Czynniki powodzenia we współczesnej walce*, Warszawa 1986, s. 20 i nast.

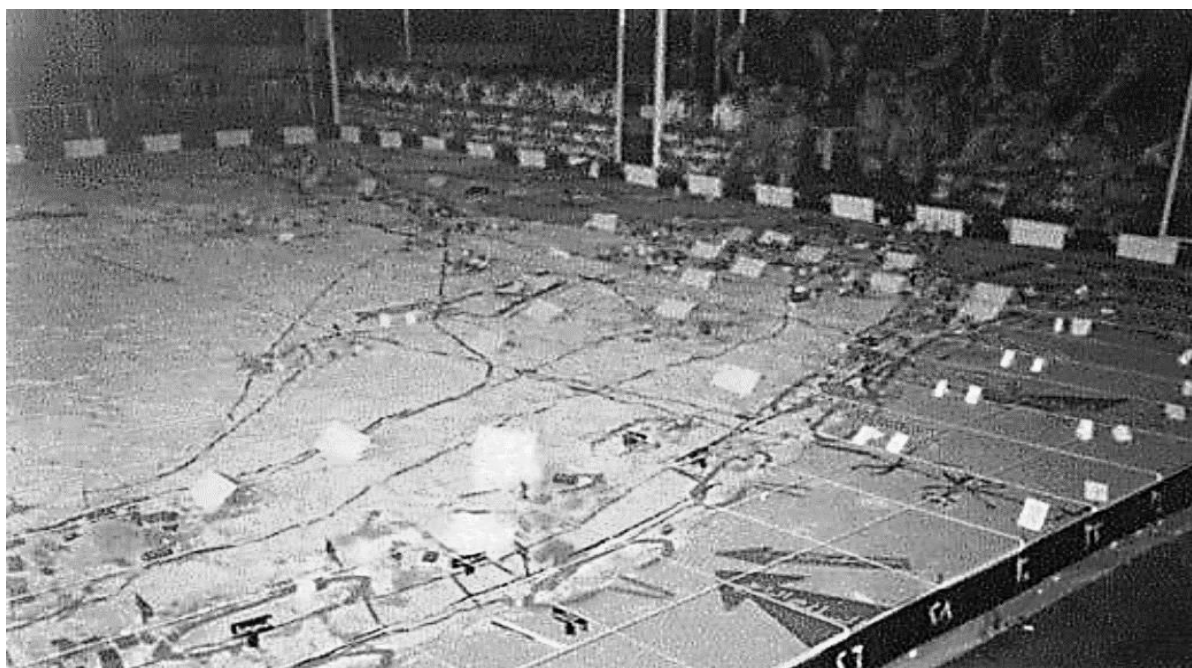
³³ Ibidem.

³⁴ Szerzej na temat punktu kulminacyjnego i pauzy operacyjnej patrz m.in. P. Paździorek, *Wojskowa myśl operacyjna w konfliktach zbrojnych przelomu XX i XXI wieku*, Toruń 2016, s. 189-190; W. Sawkin, op. cit., s. 311 i nast.; B.A. Friedman, op. cit., s. 69; K. Nożko, *Sztuka tworzenia...*, op. cit., s. 192-199; K. Nożko, *Walka...*, op. cit., s. 131-138; Z. Galewski, op. cit., s. 20 i nast.

I WOJNA W ZATOCE PERSKIEJ – PRZYKŁAD Z HISTORII SZTUKI WOJENNEJ

Popularnym przykładem z historii sztuki wojennej jest kampania przeprowadzona w czasie I wojny w Zatoce Perskiej 1991 r. Przykład ten rzeczywiście jest wart analiz, gdyż schemat manewru nie jest tylko interesującą adaptacją działań dotychczasowo przeprowadzonych w historii sztuki wojennej, ale pokazuje, jak w praktyce można zmylić przeciwnika. Można również stwierdzić, że udało się wówczas zastosować zasadę Magruderera w praktyce, w warunkach tzw. nowoczesnej wojny³⁵.

Po zajęciu przez Irak infrastruktury roponośnej na terytorium Kuwejtu Stany Zjednoczone zawiązały koalicję, mającą na celu przywrócenie porządku w regionie. Jak się okazało, irakijskie dowództwo oceniło, że najbardziej prawdopodobnym kierunkiem interwencji będzie wschodni, mianowicie z akwenów Zatoki Perskiej. To przekonanie zostało potwierdzone poprzez przegląd anglosaskich mediów, w których prezentowano możliwe warianty działania. Obecność tychże w telewizji utwierdziła Irakijszczyków w słuszności takiej oceny. Uzupełnić jeszcze należy, że teren na pograniczu arabsko-irakijskim został oceniony jako trudno dostępny, co oznaczało odrzucenie zagrożenia z kierunku południowego³⁶.

Rysunek 1. Irakijska gra wojenna, widoczna ocena zagrożenia desantu morskiego
Źródło: Psywarrior, <http://www.psywarrior.com/HerbDStorm.html> (8.03.2022).

³⁵ Prezentowana w przypisie literatura zawiera szerszy opis wydarzeń kampanii w Iraku. Z. Jagiełło, J. Kajetanowicz, *Wojska lądowe w wojnach lokalnych XX wieku*, Warszawa 2005, s. 195-209; D.P. Wright, *Deceiving Iraq in Operations Desert Storm*, [w:] *Weaving the tangled web. Military deception in large-scale combat operations*, C. Rein (ed.), Fort Leavenworth 2018, s. 215-216; M. van Creveld, *Zmienne oblicza wojny. Od Marny do Iraku*, Poznań 2008.

³⁶ Ibidem.

Irakijczycy podjęli przygotowania do prowadzenia obrony przeciwko potencjalnej morskiej operacji desantowej. Dowódca połączonego zgrupowania koalicji gen. Norman Schwarzkopf podjął decyzję o niewyprowadzaniu przeciwnika z błędu. Uwiarygodniono pogląd irakij-ski sekwencją wydarzeń dezinformacyjnych. Wyemitowano ulotki mające zastraszyć irakij-skich żołnierzy, przedstawiające nadchodzące zagrożenie z morza. Pod koniec 1990 roku prze-prowadzono ćwiczenie Korpusu Piechoty Morskiej właśnie w Zatoce Perskiej, odzwierciedla-jące zdolności bojowe, jak i ewentualny schemat manewru, mający pozwolić uchwycić przy-czołek na wybrzeżu kuwejskim i go poszerzyć³⁷.

Utwierdzeni w słuszności Irakijczycy nie dostrzegli w porę rozwinięcia operacyjnego zgrupowania gen. Schwarzkopfa na pograniczu arabsko-irakij-skim. Działania lądowe rozpo-częto 17 lutego 1991 roku uzyskując zaskoczenie, nie wyprowadzając Irakijczyków z błędnej oceny zagrożenia³⁸.

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA PROCEDURY MYLENIA NA POZIOMIE TAKTYCZNYM

W odniesieniu do walorów zaskoczenia, jak i praktycznego zastosowania zasady Magru-dera można podjąć próbę sformalizowania w ramach procedur sztabowych sposobu poszuki-wania możliwego poglądu przeciwnika na jego zagrożenie.

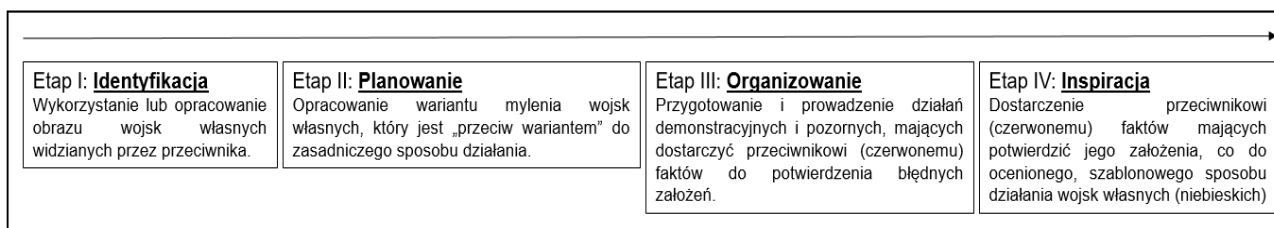

Diagram 1. Etapy procedury mylenia na poziomie taktycznym
Źródło: opracowanie własne.

Wyzwaniem jest odgadnięcie, w jaki sposób przeciwnik (strona czerwona) może widzieć wariant działania swojego przeciwnika (strony niebieskiej), czyli domniemy sposób działa-nia wojsk własnych. Dalej następuje uwiarygodnienie owej oceny przez stronę wojsk własnych i przeprowadzenie działań w sposób zupełnie odmienny, zaskakujący. Powyższe rozumowanie przedstawia zatem istotę działania.

Można zatem przyjąć, że celem procedury planistycznej jest zainspirowanie przeciwnika co do fałszywego sposobu działania i powzięcia ugrupowania wobec niego, następnie zasko-czenie go i wyzyskanie uzyskanej tym sposobem przewagi.

Proces koncepcyjny, jaki prowadzić może do uzyskania tym sposobem przewagi może zostać podzielony na cztery zasadnicze etapy: (1) Identyfikacja, (2) Planowanie, (3) Organizowanie, (4) Inspiracja.

³⁷ Ibidem.

³⁸ Ibidem.

(1) Identyfikacja polega na wyborze lub wypracowaniu domniemanej oceny zagrożenia przeciwnika, czyli odgadnięciu, w jaki sposób strona czerwona ocenia możliwe działanie strony niebieskiej. Następnie w ramach (2) planowania wypracowuje się sposób działania, który docelowo będzie uwiarygadniał wyżej wspomnianą ocenę zagrożenia. Na potrzeby systematyzacji treści autor proponuje nazwać taki produkt pracy sztabu przeciw wariantem. Jednocześnie podkreślenia wymaga, że docelowe działanie nie może odzwierciedlać przeciw wariantu w działaniach rozstrzygających³⁹.

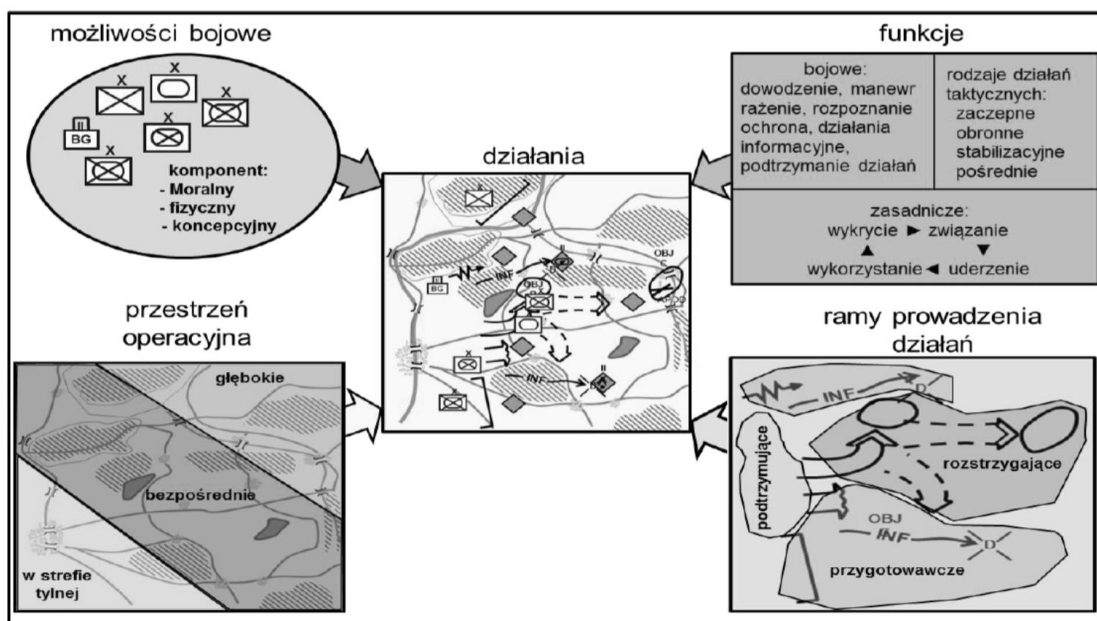

Diagram 2. Obszary koncepcyjne prowadzenia działań taktycznych

Źródło: DTU-3.2.2.1, *Planowanie działań na poziomie taktycznym w siłach lądowych*, Projekt końcowy, Bydgoszcz 2020, s. 75⁴⁰.

Uzupełnienia wymaga również fakt, że w ramach wykorzystania koncepcji przeciw wariantu własna prognoza zagrożenia musi zostać sformułowana w założeniu skuteczności inspiracji. Innymi słowy, przyjmuje się, że przeciwnik da się nabrać na pozorowany sposób działania i przyjmie do tego własny wariant. Taki wariant należy opracować wobec klasycznej procedury informacyjnego przygotowania pola walki⁴¹.

³⁹ Szerzej na temat obszarów koncepcyjnych działań taktycznych (ang. *Operational framework*) patrz m.in. DTU-3.2.2.1, *Planowanie działań na poziomie taktycznym w siłach lądowych*, Projekt końcowy, Bydgoszcz 2020, s. 75.

⁴⁰ Na diagramie widoczne są działania przygotowawcze. W niniejszej publikacji autor używa sformułowania dz. kształtujące właśnie w stosunku do nich. Wynika to z tego, że działania przygotowawcze mają inne znaczenie w odniesieniu do *Regulaminu działań wojsk lądowych*, Warszawa 2008, s. 12-14. W dokumentach standaryzacji operacyjnej NATO działania przygotowawcze (kształtujące) występują jako ang. *Shaping*, na przykład w: ATP-3.2.1, *Conduct of land tactical operations*, Bruksela 2022, s. 75 i nast.

⁴¹ Szerzej na temat informacyjnego przygotowania pola walki patrz m.in. M. Wrzosek, *Organizacja pracy taktycznej komórki rozpoznania*, Warszawa 2003.

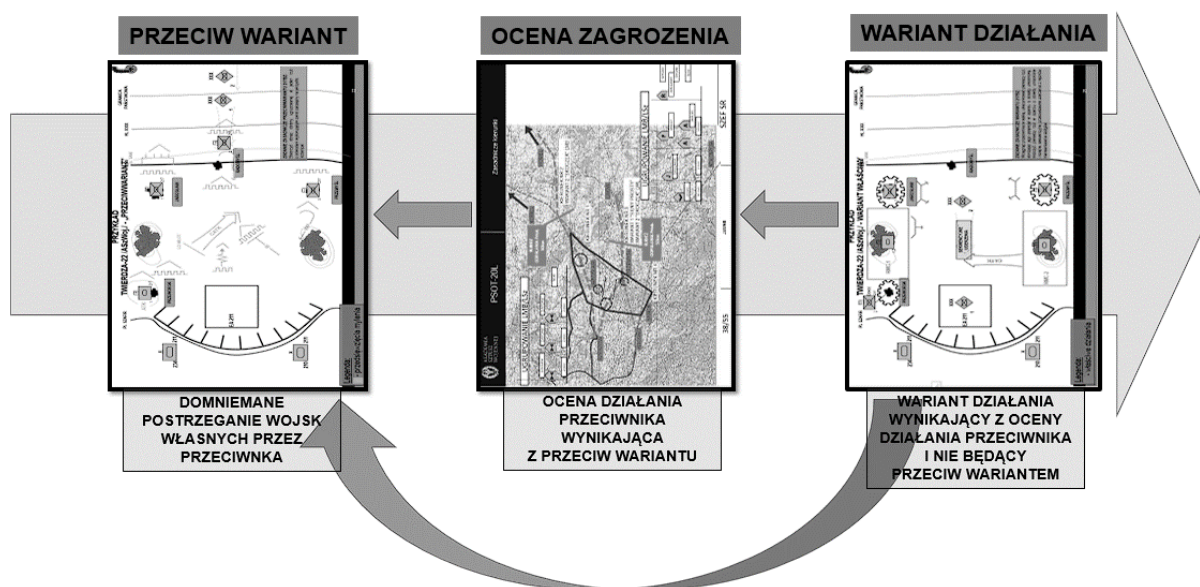

Diagram 3. Sekwencja powstania i wykorzystania przeciw wariantu
Źródło: opracowanie własne.

Kolejnym etapem jest (3) organizowanie, w którym to działania są przygotowywane do uwiarygodnienia przeciw wariantu, czyli stworzeniu przeciwnikowi obrazu działań potwierdzającego możliwość takiego rozegrania walki. Tym samym, w ramach organizowania działań, przygotowywane są docelowe (z właściwego wariantu) działania rozstrzygające. Oczywiście staje się, że już na etapie planistycznym przeciw wariant musi zostać zintegrowany z docelowym wariantem działania. Pod uwagę należy wziąć ściśle ograniczony rejon (pas, obszar) odpowiedzialności elementami dowodzenia i kierowania działaniami (EDKD), zatem ograniczoną swobodę manewru. Należy zatem znaleźć pomost między pozorowaniem inspirowanego obrazu a realnym działaniem. Połączenie to i przejście z realizacji przeciw wariantu do właściwego rozegrania i rozstrzygnięcia walki, musi zostać oparte o ramy geograficzne obszarów koncepcyjnych, patrz: diagram nr 2⁴².

W etapie organizowania mają zostać przeprowadzone nie tylko czynności organizacyjne, ale również mają zostać wykonane wszelkie przedsięwzięcia przygotowawcze do realizacji zarówno przeciw wariantu, w tym elementów pozornych uwiarygadniających domniemane oceny przeciwnika, jak i mające prowadzić do rozstrzygnięcia starcia. W etapie tym, muszą mieć miejsce fakty utwierdzające przeciwnika o słuszności swej oceny (co do działania strony niebieskiej).

W ostatnim z etapów (4) inspiracji zostaną zrealizowane przedsięwzięcia działań kształtujących przeciw wariantu, mające prowadzić do domniemanego rozstrzygnięcia walki przez stronę niebieską, do której przeciwnik się przygotował. W tym etapie przeciwnikowi

⁴² Szerzej na temat elementów dowodzenia i koordynacji działań patrz: K. Frącik, *Elementy dowodzenia i koordynacji działań*, Warszawa 2009.

dostarczane są fakty wynikające z obrazu sytuacji taktycznej i przebiegu działań. Po stronie wojsk własnych w ramach przejścia z działań kształtujących do działań rozstrzygających następuje przejście z przeciw wariantu do właściwego wariantu działania. To właśnie w tym momencie pozbawia się przeciwnika możliwości działania i uzyskuje zaskoczenie wraz z możliwymi jego korzyściami. Przejście do działań rozstrzygających w docelowym wariantcie działania stanowi o zakończeniu przeciwnika w prezentowanej koncepcji, mając jednocześnie na uwadze wysokie szanse na powodzenie znalezienia się w korzystnym położeniu.

WŁAŚCIWOŚCI ETAPÓW PROCEDURY MYLENIA NA POZIOMIE TAKTYCZNYM

W odniesieniu do przyjętych etapów procedury mylenia na poziomie taktycznym można podjąć próbę przedstawienia właściwości poszczególnych czynności. Zasadniczo właściwości te będą odnosić się do charakterystyki pozyskiwania danych, wypracowania produktów, ich wzajemnych powiązań i relacji oraz bezpośredniego wpływu na docelowo realizowane działania taktyczne.

(1) Identyfikacja sprowadzać się będzie do odgadnięcia, na podstawie czego przeciwnik buduje możliwe produkty wspomagające go w dokonaniu oceny zagrożenia lub w jaki sposób bezpośrednio przeciwnik ocenił działania strony niebieskiej.

Dotychczasowo udało się zidentyfikować cztery możliwe formy dokumentu stwarzającego warunki do przeprowadzenia procesu planowania uwzględniającego podjęty problem badawczy, a mianowicie: (1) pozyskanie dokumentów operacyjnych przeciwnika, (2) przeprowadzenie próby odtworzenia oceny zagrożenia na podstawie znajomości procedur sztabowych przeciwnika⁴³, (3) budowa własnej bazy danych o wzorcach doktrynalnych już opracowanych przez stronę czerwoną⁴⁴, (4) publikacje jawne strony niebieskiej, jak np. L. Elak, R. Sieczka (red.), *Album szkiców taktycznych*, Warszawa 2016. Są w nich przedstawione modelowe rozwiązania prowadzenia działań taktycznych, które mogą być wykorzystywane przez przeciwnika do budowy własnych baz danych. Słowem, strona czerwona, znając jawne opracowania, może domniemać, że oficerowie ucząc się z nich, właśnie je zastosują.

(2) W ramach etapu planowania podkreślenia wymaga, że docelowy przeciw wariant leży w gestii szefa pionu operacyjnego organu dowodzenia. Służy on do uwiarygodnienia

⁴³ Zarys procedury planowania w Siłach Zbrojnych Federacji Rosyjskiej znajduje się w publikacji: L. Grau., Ch. Bartles, *The Russian Way of War*, Fort Leavenworth 2016.

⁴⁴ Można takową budować w oparciu o jawne naukowe i popularnonaukowe publikacje rosyjskie, np. *Myśl wojskowa* (ros. *Военный мысль*), *Magazyn wojskowy* (ros. *Военный журнал*) czy *Armia* (białorus. *Армия*). Przykładem opracowania, które obrazowało w okresie zimnej wojny stan wiedzy na temat zasad taktyki obowiązującej w krajach NATO jest: S. Griszyn, P. Żukow, Sz. Kitoszwili, *Taktyka państw armii kapitalistycznych*, Warszawa 1974. Na tej podstawie można przyjąć, jak sposób działania zgrupowań NATO-wskich widziany był w Armii Radzieckiej. Wykorzystanie założenia o przyjmowaniu do planowania przez stronę radziecką właśnie takich rozwiązań mogło stanowić punkt wyjścia do zastosowania prezentowanego procesu. Tym samym współcześnie można poszukiwać, w jaki sposób postrzega nas domniemany przeciwnik i przygotować taką monografię.

przyjętej przez przeciwnika oceny działań strony niebieskiej, zatem docelowo nie może on zostać zrealizowany⁴⁵.

Bezpośrednią realizację można powierzyć tym z analityków sekcji rozpoznania lub tym z oficerów sekcji planowania, którzy nie zostali zaangażowani w pracach komórek w czasie procesu planowania. Zależne to jest od etapu identyfikacji, a konkretnie na podstawie dokumentów mogących wskazać, jak przeciwnik może widzieć działanie strony niebieskiej, opracowywana jest domniemana ocena zagrożenia strony czerwonej. Jeżeli oparta ona została o pozyskane dokumenty operacyjne przeciwnika, wzorce doktrynalne strony niebieskiej opracowane przez przeciwnika lub o odtworzoną procedurę sztabową, wówczas to autorem przeciw wariantu jest oficer sekcji rozpoznania. Jest to również jedyna jego odpowiedzialność w czasie danego cyklu planowania⁴⁶.

W przypadku, gdy na etapie identyfikacji nie odnaleziono powyższych źródeł inspiracji o proveniencji strony przeciwnej, to przeciw wariant opracowuje oficer sekcji planowania. Podobnie do możliwej roli jednego ze zwiadowców, autor przeciw wariantu nie opracowuje innych produktów planowania.

Wykluczenie z dalszych czynności planistycznych ma na celu hermetyzację zarówno samej koncepcji zmylenia przeciwnika, jak i zachowanie właściwej relacji między tym co mylące, a tym co ma być docelowo przeprowadzone i w jaki sposób ma zostać osiągnięty oczekiwany stan końcowy.

Nad integracją przeciw wariantu z właściwym wariantem działania oraz odnoszącą się do tego oceną działania przeciwnika, czuwa szef pionu operacyjnego. Integracja ta obok działań kształtujących powinna dotyczyć się położenia wyjściowego, poprawy położenia, przemieszczenia, rozmieszczenia wojsk i szkolenia przed działaniami, słowem działań przygotowawczych odnoszących się do *Regulaminu działań wojsk lądowych*⁴⁷.

Warto zwrócić uwagę, że przejście z przeciw wariantu do właściwego wariantu działania może powodować szereg niejasności. Dlatego też istotnym elementem jest właściwe przygotowanie planu synchronizacji działań, w którym to działania mylące, przejście i działania wynikające z właściwego wariantu działań są opisane w jednym kontinuum i dowiązane do miejsca i czasu⁴⁸.

(3) W etapie organizowania odbywa się fizyczne wykonanie czynności, w tym wyżej przytoczonych działań przygotowawczych mających na celu uwiarygodnienie domniemanej prognozy zagrożenia powziętej przez przeciwnika. Innymi słowy, przeciwnik musi utwierdzić się o słuszności swych ocen. Jednocześnie pamiętać należy, że przygotowanie właściwych działań,

⁴⁵ Szerzej na temat komórek organu dowodzenia wojennej struktury sztabów wojskowych patrz m.in. J. Kręcikij, J. Wołęjszo (red.), *Podstawy dowodzenia*, Warszawa 2013; Z. Redziak (red.), *Praca komórki operacyjnej na stanowisku dowodzenia*, Warszawa 2019.

⁴⁶ Rozwiązanie to jest pomysłem autorskim, tak jak i cała integracja zasady Magruder'a do planowania działań taktycznych w domenie lądowej. Tym samym proponowane rozwiązanie może zostać zaimplementowane zarówno na grunt narodowy, jak i sojuszniczy.

⁴⁷ *Regulamin działań...*, op. cit., s. 12-14.

⁴⁸ Szerzej na temat planu synchronizacji patrz m.in. P. Haręźlak, *Synchronizacja jako element przygotowania działań*, Warszawa 2017.

w szczególności działań rozstrzygających, nie może ujawniać działań mylących, pozornych. Musi ono przebiegać maksymalnie skrycie lub w sposób nierozmaskowujący sposobu mylenia.

Wszelkie podjęte przedsięwzięcia do zapozorowania przeciw wariantu mają charakter żaden inny jak właśnie pozorny. Część z nich należy wykonać praktycznie, aby zostały rozpoznane przez przeciwnika. Można do nich zaliczyć (w obronie): rozbudowę i organizację punktów oporu (najlepiej w układzie niestycznym i linearnym), organizację głównego wysiłku, słabe punkty ugrupowania mogące być wykorzystane przez przeciwnika jak zbyt szerokie odstępy na liniach rozgraniczenia, który docelowo wprowadza przeciwnika do przygotowanego rejonu przeprowadzenia właściwych działań rozstrzygających. Przygotowanie pozornego obrazu może objąć również: rubieże ryglowe, stanowiska ogniowe, linii ataku do zwrotów zaczepnych⁴⁹.

Za użyteczną uznać należy dezinformację, która wesprzeć może budowę pozornego obrazu poprzez: dezinformowanie agenturalne – rozpowszechnianie nieprawdziwych informacji uwiarygadniających przeciw wariant, działania w środkach masowego przekazu, szczególnie lokalnych, działania elektroakustyczne. Do narzędzi dezinformacyjnych można zaliczyć inspirowanie przeciwnika pozornie zagubionymi dokumentami planistycznymi, odzwierciedlające możliwe działanie z wykorzystaniem przeciw wariantu.

Klasycznie spotykane w dezinformacji wykorzystanie etatowych makiet polowych powinno spotęgować budowany pozorny obraz działań. Jednym z rozwiązań może być aktywizacja obecnych w środowisku cywilnym bojówek, które to mogą zostać wykorzystane do spotęgowania pozornego obrazu.

(4) Ostatni z zaproponowanych etapów musi odzwierciedlić przeciw wariant poprzez przyjęcie przez ugrupowanie wojsk własnych pozycji bojowej. Do uwiarygodnienia wykonuje się demonstrację siły i manewry pozorne.

Gdy wejdzie się do walki, prowadzenie działań kształtujących odzwierciedla założenia przeciw wariantu, pozwalając przeciwnikowi potwierdzenie przyjętych ocen. Następnym, ostatnim krokiem jest stworzenie przeciwnikowi wrażenia powodzenia i wykorzystania okazji, które jednocześnie dla strony wojsk własnych są przygotowanym przejściem do właściwych działań rozstrzygających. Działanie takie jest przejściem z przeciw wariantu do właściwego wariantu działania i może zostać przygotowane w jednym wycinku terenowym.

WZMOCNIENIE PROCESU MYLENIA

Stopniowo wdrażane do Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polski podejście manewrowe może przyczynić się do zoptymalizowania przedstawianej propozycji. Podejście manewrowe, zwane również podejściem pośrednim zakłada, że sposób działania zorientowany jest na wstrząśnięcie ugrupowaniem bojowym przeciwnika i jego dezintegracją. Osiągnąć to można

⁴⁹ Za punkt wyjścia przyjęto bardziej wymagający rodzaj taktycznych działań podstawowych, mianowicie: obronę.

poprzez rażenie swymi najsilniejszymi zdolnościami jego najsłabsze i najbardziej wrażliwe elementy ugrupowania⁵⁰.

Osiągnięciu w identyfikacji słabych i mocnych stron własnych, jak i przeciwnika, może pomóc tzw. analiza SWOT (ang. *strengths, weaknesses, opportunities, threats*). Zastosowanie tego narzędzia w trakcie opracowania wariantu działania zarówno przeciwnika, jak i wojsk własnych umożliwia zrozumienie, jakie własne elementy ugrupowania chronić, a jakie elementy przeciwnika priorytetowo niszczyć⁵¹.

Kolejnym narzędziem pojawiającym się na poziomie taktycznym, wraz z postępującą standaryzacją operacyjną wyrównującą polską myśl wojskową z Zachodnią, jest środek ciężkości. W celu odróżnienia jego od dotychczas znanych środków ciężkości z poziomu operacyjnego, proponuje się stosować nazewnictwo: taktyczny środek ciężkości⁵².

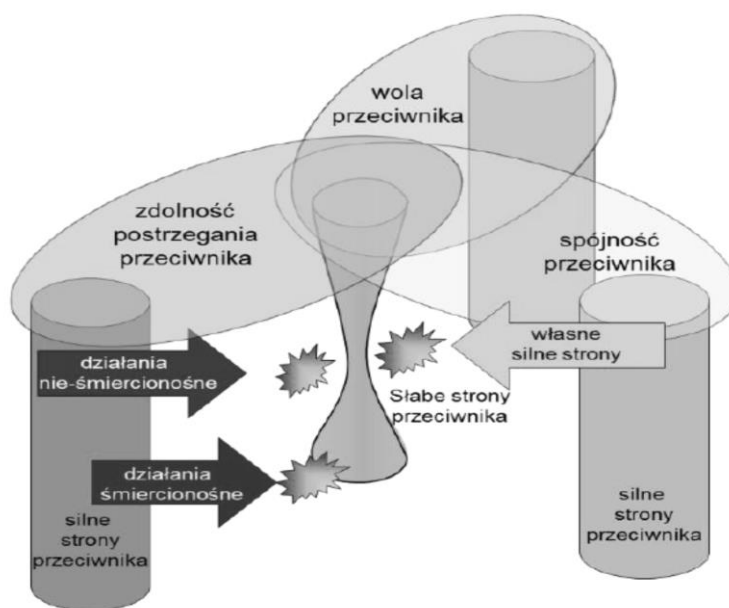

Diagram 4. Elementy oddziaływania w podejściu manewrowym

Źródło: DTU-3.2.2.1, *Planowanie działań na poziomie taktycznym w siłach lądowych*, Projekt końcowy, Bydgoszcz 2020, s. 19.

⁵⁰ DTU-3.2.2.1, s. 75.

⁵¹ Akronim analizy SWOT w wolnym tłumaczeniu można przedstawić następująco: silne strony, słabe strony, okazje, zagrożenia. Okazje i zagrożenia odwołują się do zarządzania ryzykiem. Szerzej na ten temat zobacz m.in. APP-28.1, *Risk management*, Bruksela 2023; Z. Redziak (red.), *Praca komórki operacyjnej na stanowisku dowodzenia*, Warszawa 2019.

⁵² Wspomniana standaryzacja operacyjna niekoniecznie ma walory dodatnie wobec polskiej myśli wojskowej. Przyglądając się dokumentom doktrynalnym Sojuszu Północnoatlantyckiego, to wobec państw członkowskich strona polska jest jedną z rzadziej zgłaszających zastrzeżenia co do implementacji uzgodnionych, sojuszniczych standardów. Agendy centralne, odpowiedzialne za ich wdrożenie na łonie narodowym, dokonują tego często bezkrytycznie. W konsekwencji niesie to zagrożenie, w którym to narodowe rozwiązania mogą być odrzucone bezrefleksyjnie. Warto również zwrócić uwagę na kwestię środka ciężkości na poziomie taktycznym. W polskiej standaryzacji operacyjnej jest on obecny w DT-3.2.2.(B), *Dowodzenie i kierowanie w działaniach lądowych*, Bydgoszcz 2018. Co więcej, postępująca standaryzacja na wzór właśnie zachodni, tj. sojuszniczy, najprawdopodobniej obejmie również implementację procedur planistycznych obowiązujących w NATO. Tym samym podkreślenia wymaga fakt, że wspomniane APP-28 wprowadza środek ciężkości na poziomie taktycznym. W polskim rozumieniu taktyki być może nie jest on powszechny, niemniej poprzez dokumenty regulujące dowodzenie staje się on stopniowo nieodzownym narzędziem. – APP-28, *Tactical planning for Land Forces*, Bruksela 2024, s. G-6 – G-10; AJP-5, *Allied Joint Doctrine for the Planning of the Operations*, Bruksela 2019, s. 3-5 – 3-6.

W odniesieniu do dokumentu doktrynalnego określającego przebieg planowania na poziomie taktycznym, taktyczny środek ciężkości należy rozumieć jako element ugrupowania posiadający kluczowe zdolności bojowe umożliwiające osiągnięcie celów zadania⁵³.

Myślenie o taktycznym środku ciężkości w kontekście uzyskania przewagi sprowadza się zatem do identyfikacji najsilniejszego elementu ugrupowania przeciwnika. W dalszej analizie pod uwagę wzięte zostaną najważniejsze zdolności umożliwiające osiągnięcie celu zadania. Każde z tych zdolności mają krytyczne zasoby, potrzeby, które muszą zostać dostarczone, świadczone lub zapewnione. Natomiast każdy z zasobów ma swoje słabe strony, czyli krytyczne wrażliwości. Uderzenie w krytyczne wrażliwości może obezwładnić cały podsystem, jakim jest taktyczny środek ciężkości. Narzędzie to można stosować dla obu stron działań zbrojnych. Tym samym eksponuje ono jeszcze bardziej słabe strony przeciwnika⁵⁴.

Diagram 5. Elementy składowe środka ciężkości

Źródło: P. Paździorek, *Wojskowa myśl operacyjna w konfliktach zbrojnych przełomu XX i XXI wieku*, Toruń 2016, s. 263.

Wracając do prezentowanej koncepcji, proces mylenia na poziomie taktycznym może w ostateczności doprowadzić właśnie do odsłonięcia słabych stron ugrupowania przeciwnika. Szczególnie, gdy opiera on swoje działania taktyczne na podobnych koncepcjach, jak główny wysiłek lub taktyczny środek ciężkości. Być może nie będą one się identycznie nazywać, ale dynamika działań taktycznych może stanowić o pewnych podobieństwach. Zatem zastosowanie

⁵³ Uwagę warto zwrócić na problematyczne rozróżnienie ang. *Purpose* od ang. *Objective*. Zwięźle rzecz ujmując, *purpose* odpowiada na pytanie, jaka jest moja rola w ugrupowaniu przełożonego? Lub do czego przełożony mnie zastosowuje? Natomiast *objective* koresponduje z zadaniem i obiektem, najczęściej terenowym, który w ramach zadania ma zostać opanowany, utrzymany itd. Nie wprowadzone do użytku DTU-3.2.2.1 podaje tłumaczenie cel dla *objective* oraz cel działania dla *purpose*. Autor proponuje rozróżniać niniejsze pojęcia poprzez uzupełnienie w postaci cel działania dla *purpose* oraz cel zadania dla *objective*. Definicje powyższych oraz ich zastosowanie są dostępne w APP-28. Anglojęzyczna definicja taktycznego środka ciężkości brzmi następująco: *A COG is the primary source of power that provides an actor its strength, freedom of action, or will to fight. At the tactical level, it is normally a physical strength. It is the entity representing the primary physical strength an actor depends on to carry out its (assumed) intent and achieve its (assumed) objectives.* – APP-28, s. 2-10 – 2-11 i G-6; DTU-3.2.2.1, s. 220.

⁵⁴ APP-28, s. G-6 – G-10.

ich w odniesieniu do próby zmylenia, może spowodować niejako ujawnienie słanych stron, zidentyfikowanie ich, a w następstwie uzyskanie i wyzyskanie przewagi lokalnej⁵⁵.

RELACJA PROCESU PLANOWANIA DZIAŁAŃ DO PROCEDURY MYLENIA

Obecnie w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej obowiązującym wciąż dokumentem standaryzacji operacyjnej, regulującym dowodzenie działaniami na poziomie taktycznym jest DD/3.2.5, *Planowanie działań na szczeblu taktycznym w Wojskach Lądowych*. Uzupełnieniem do tego dokumentu jest *Podręcznik oficera sztabu*, opracowany przez nauczycieli akademickich niegdysiejszej Akademii Obrony Narodowej. Zagadnienie integracji prezentowanej koncepcji z procesem planowania mogłoby wydawać się banalne, jednakże same podstawy doktrynalne są bardziej złożone⁵⁶.

Można odnieść wrażenie, że DD/3.2.5 jest dokumentem bardziej niewycofanym jak obowiązującym. Jest tak z kilku powodów. W pierwszej kolejności należy podkreślić, że DT-3.2.2 (B), *Dowodzenie i kierowanie w działaniach lądowych* wyraźnie wskazuje w jednym z rozdziałów, że proces planowania działań oparty jest nie o układ czterofazowy i czteroetapowy jak prezentuje DD/3.2.5, a jest ustandaryzowany do tego obowiązującego w Sojuszu Północnoatlantyckim. Ten ostatni składa się z siedmiu kroków, odpowiedników etapów⁵⁷.

Uwagi wartym jest fakt, że w DT-3.2.2 (B) wskazano, że docelowo zostanie wycofany DD/3.2.5, a w jego miejsce, wprowadzając zapowiadany proces planowania, wejdzie dokument DTU-3.2.2.1 Do tego ostatniego autor w niniejszej publikacji odnosi się do projektu końcowego, co znaczy, że oficjalna ratyfikacja nie miała miejsca. Dlatego też w ramach przedstawianej procedury mylenia podjęto decyzję o możliwej jej integracji z oboma procesami dowodzenia. Na marginesie warto dodać, że sojuszniczym odpowiednikiem DTU-3.2.2.1 jest publikacja APP-28 *Tactical Planning for Land Forces*⁵⁸.

Wspomniane połączenie procesów wskazuje, w jaki sposób zidentyfikowane etapy procedury mylenia łączą się z etapami i fazami dowodzenia. Ze względu na pojemność niniejszej publikacji nie zdecydowano o pełnym opisie procedur planistycznych, wynikających z DD/3.2.5 oraz DTU-3.2.2.1, za to zasadnicze założenie oparto o prezentację graficzną, jak w diagramie nr 6.

⁵⁵ Szerzej na temat zagadnień związanych z przewagą patrz m.in. Z. Galewski, *Czynniki powodzenia we współczesnej walce*, Warszawa 1986.

⁵⁶ DD/3.2.5, *Planowanie działań na szczeblu taktycznym w Wojskach Lądowych*, Warszawa 2007; N. Prusiński i in. (red.), *Podręcznik oficera sztabu*, Warszawa 2009;

⁵⁷ DT-3.2.2 (B), *Dowodzenie i kierowanie w działaniach lądowych*, Bydgoszcz 2018, s. 137-151.

⁵⁸ DT-3.2.2 (B), s. 93.

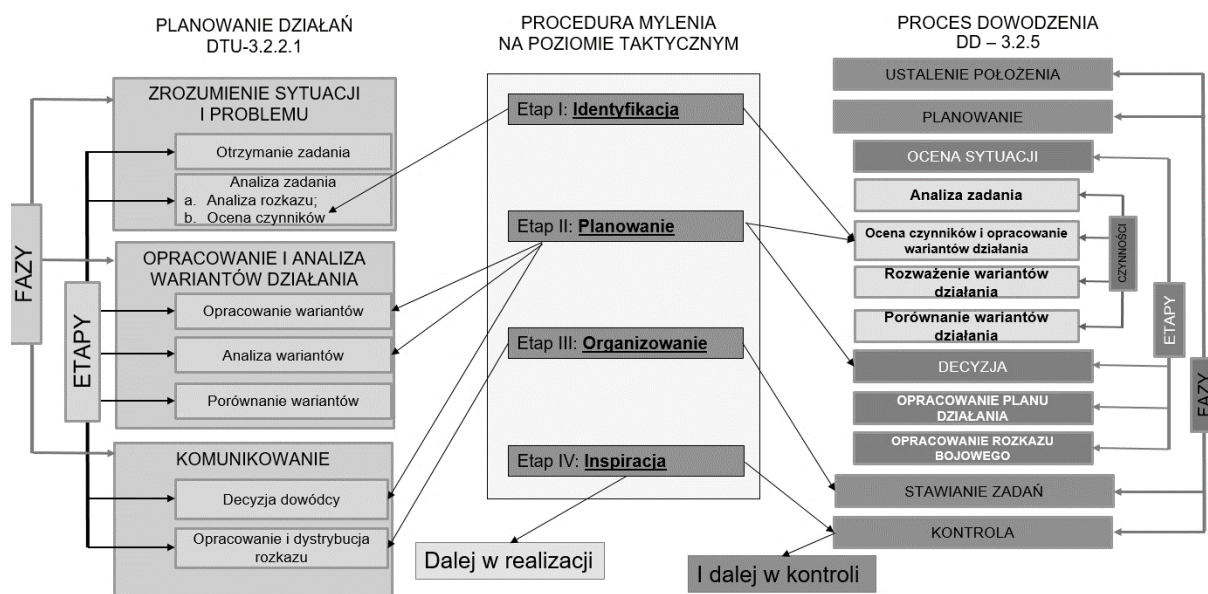

Diagram 6. Integracja procedur⁵⁹

Źródło: opracowanie własne z wykorzystaniem DD-3.2.5, *Planowanie działań na szczeblu taktycznym w Wojskach Lądowych*, Warszawa 2007 oraz DTU-3.2.2.1, *Planowanie działań na poziomie taktycznym w siłach lądowych*, Projekt końcowy, Bydgoszcz 2020.

Uzupełnienia wymaga jeszcze podkreślenie, że DD/3.2.5 opisuje cały proces dowodzenia, natomiast DTU-3.2.2.1 koncentruje się na procesie planowania. Różnica polega na tym, że ten drugi dokument co do treści jest zawężony w stosunku do pierwszego. Dlatego też zarówno w DT-3.2.2 (B), jak i w DTU-3.2.2.1 prezentuje się proces dowodzenia, zgodnie z diagramem nr 7.

Etap (1) identyfikacji integruje się stosownie z etapem Analizy zadania (DTU-3.2.2.1) lub z czynnością Ocena czynników i opracowanie wariantów działania w etapie ocena sytuacji (DD/3.2.5.). Wówczas to następuje ustalenie stanu wiedzy, w jaki sposób przeciwnik może oceniać możliwy przebieg działania strony niebieskiej, a dowódca podejmuje decyzję, czy i w jaki sposób docelowo zostanie podjęta próba zmylenia przeciwnika i w jaki sposób będzie usiłować się odtwarzać domniemaną (lub pozyskaną) ocenę zagrożenia⁶⁰.

Następnie planowanie (2) łączy się z opracowaniem i analizą wariantów działania (DTU-3.2.2.1) lub w dalszym ciągu z oceną czynników i opracowaniem wariantów działania (DD/3.2.5). Sednem w tym w etapie jest wypracowanie prawdopodobnej oceny działania strony niebieskiej w roli przeciwnika – przeciw wariantu, następnie wypracowanie prognozy zagrożenia – wariantu działania przeciwnika i właściwego wariantu działania wojsk własnych⁶¹.

⁵⁹ W polskiej adaptacji APP-28, jaką jest projekt końcowy DTU-3.2.2.1 wprowadzono zamiast siedmiu kroków 3 fazy i 7 etapów. Na prezentowanym diagramie z lewej strony przedstawiony jest proces planowania według DTU-3.2.2.1, który jest węższym procesem w stosunku do przedstawionego z prawej strony procesu planowania wg. DD/3.2.5. Samo planowanie według tego ostatniego dokumentu zawarte jest w fazie II planowanie (zawierająca na diagramie rozwinięcie) i jest odpowiednikiem całego procesu przedstawionego z lewej strony. Natomiast cały proces dowodzenia ustandaryzowany według NATO, którego częścią tylko jest planowanie przedstawione z ewej strony, zobrazowany jest na diagramie nr 6.

⁶⁰ Wizualizacja patrz: Diagram nr 3. - DD-3.2.5, s. 30-39; DTU-3.2.2.1, s. 75-101; DT-3.2.2 (B), s. 17 i 137-151.

⁶¹ Ibidem.

Diagram 7. Proces dowodzenia ustandaryzowany wg norm NATO⁶²

Źródło: DTU-3.2.2.1, *Planowanie działań na poziomie taktycznym w siłach lądowych*, Projekt końcowy, Bydgoszcz 2020, s. 2-3.

Przypomnieć warto w tym miejscu, że docelowo pozorowany ma być przeciw wariant w taki sposób, aby przeciwnik utwierdził się w przekonaniu o właściwej ocenie. Następnie powinno mieć miejsce płynne przejście z przeciw wariantu do właściwego wariantu działania, w ramach przejścia z działań kształtujących do działań rozstrzygających. W tym też miejscu i czasie przeciwnik powinien zostać porażony zniszczeniem lub zneutralizowaniem krytycznych wrażliwości elementów ugrupowania, zdeintegrowany oraz zaskoczony.

Etap (3) wykracza poza planowanie działań. W stosunku do DT-3.2.2 (B) łączy on się z etapem organizowania działań. Natomiast odniesieniu do DD/3.2.5 relacja zachodzi w stosunku do fazy III – stawiania zadań. Wówczas to przygotowywane są działania, które mogą zostać zainicjowane stosownymi zarządzeniami przygotowawczymi⁶³.

Etap (4) inspiracja związany jest z odpowiednio z realizacją działań (DT-3.2.2 (B)) lub z kontrolą działań (DD/3.2.5). Wobec obu dokumentów standaryzujących proces dowodzenia zasadniczo chodzi o wykonanie zadania. Tym samym opisane i zaplanowane działanie w etapie (2) powinno zostać zmaterializowane⁶⁴.

PRZYKŁAD ZASTOSOWANIA ZASADY MAGRUDERA W ZARYSIE

Przykładem zastosowania planistycznego zasady Magruderera może być wariant działania przygotowany przez autora niniejszej publikacji w czasie ćwiczenia studyjnego pk. Twierdza-22 w Akademii Sztuki Wojennej. Jako członek ćwiczącej grupy planowania autor przygotował sposób mylenia (przeciw wariant) wraz ze zintegrowanym, docelowym wariantem działania. Przedmiotem integracji były, jak wspomniano powyżej, działania kształtujące w strefie działań głębokich. Szczęblem nadrzędnym w prezentowanym scenariuszu była 211. Dywizja Pancerna,

⁶² Prezentowany diagram obecny jest również w DT-3.2.2 (B), s. 17.

⁶³ Ibidem.

⁶⁴ Ibidem.

a ćwiczącym 217. Brygada Zmechanizowana. Sprecyzowane zadanie własne dowódcy 211. Dywizji Pancernej przedstawiało się następująco⁶⁵:

Po rozpoczęciu operacji lądowej MATADORA 211DPanc od granicy państwa w pasie sił przesłaniania wiąże przeciwnika walką, utrzymuje rejony kluczowe, kanalizuje działanie przeciwnika w worek ogniowy EA211. Obroną rejonów kluczowych i ZT I rzutu obniża potencjał przeciwnika, niszczy przeciwnika w worku ogniowym, zatrzymuje jego natarcie na PL SZAFIR. Zabezpiecza wykonanie przeciwuderzenia SWS z LD AGAT. W razie niepowodzenia dotychczasowych działań i włamania przeciwnika w głąb obrony ostatecznie załamuje jego natarcie nie dalej niż PL OPAL i nie później niż H+96 celem niedopuszczenia do przełamania przeciwnika na kierunku JAROSŁAW – RZESZÓW⁶⁶.

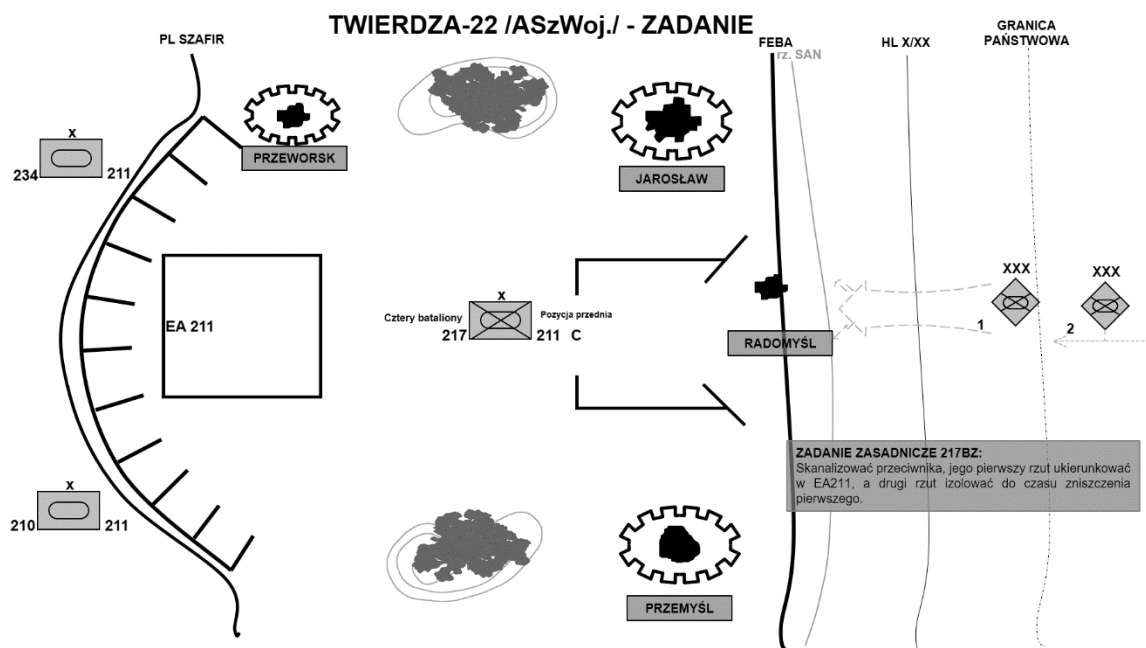

Diagram 8. Zadanie 211. Dywizji Pancernej

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów wypracowanych w trakcie ćwiczenia pk. Twierdza-22.

Natomiast myśl przewodnia dowódcy 211. Dywizji Pancernej została sformułowana w poniższy sposób⁶⁷:

Celem działania 211DPanc jest zerwanie operacji zaczepnej przeciwnika w głębi pasa obrony oraz stworzenie warunków do wykonania przeciwuderzenia SWS na kierunku Kraków – Lwów.

⁶⁵ Odtworzono na podstawie zgromadzonych produktów wypracowanych w czasie ćwiczenia pk. Twierdza-22. W rzeczywistości większe bądź mniejsze odchyłki w rekonstrukcji nie mają znaczenia. Sedno sprawy sprawowane zostało do przedstawienia na przykładzie, w czym tkwi istota w implementacji zasady Magruder'a do planowania działań na poziomie taktycznym.

⁶⁶ Linia fazowa OPAL w przytoczonym scenariuszu znajduje się ok. 20 km na zachód od PL SZAFIR i nie jest przedmiotem prezentowanej koncepcji. Nieznajomość jej położenia nie wpływa na rozumienie procesu.

⁶⁷ Ibidem.

Po rozpoczęciu operacji zaczepnej MATADORA w pasie sił przesłaniania obroną rejonów kluczowych dezorganizowanie manewru sił przeciwnika, skierowanie przeciwnika do worka ogniowego. Obroną rejonów kluczowych i oddziałami I rzutu izolowanie i rozbicie sił przeciwnika w rejonie włamania, załamanie natarcia przeciwnika w głównym pasie obrony na PL SZAFIR. Stworzenie warunków do powodzenia przeciwuderzenia SWS. W przypadku niepowodzenia doczasowych działań załamanie natarcie przeciwnika nie dalej niż na PL OPAL.

Stan Końcowy:

1. Obiekty kluczowe w pasie sił przesłaniania utrzymane.
2. Przeciwnik zatrzymany nie dalej niż na PL OPAL nie później niż D+4.
3. Przeciwnik niezdolny do prowadzenia działań zaczepnych.
4. Stworzone warunki do wykonania przeciwuderzenia SWS z LD AGAT.

Sposób działania zawarty w części głównej rozkazu bojowego przedstawiono w poniższym zestawieniu:

Zadanie dywizja zrealizuje w trzech etapach.

Etap I: walka w pasie sił przesłaniania – od granicy państwa do FEBA od H do H+24

1. Siłami brygady na pozycji przedniej w pasie sił przesłaniania prowadzić obronę kluczowych obiektów wiążąc walka część sił przeciwnika i zmniejszając jego potencjał. Kanałizując siły I-rzutu przeciwnika w worek ogniowy EA-211, dążyć do ich całkowitej izolacji. Teren nieprzydzielony 217BZ zabezpieczyć poprzez działania pułku rozpoznawczego i WOT oraz realizację zadań rażenia ogniowego.

Etap II: walka o utrzymanie pierwszej pozycji obrony – od granicy państwowej do PL SZAFIR od H+24 do H+72.

1. Siłami w pasie sił przesłaniania utrzymać kluczowe obiekty, związać walką odwody przeciwnika, jednocześnie izolując jego siły w worku ogniowym EA-211.
2. Siłami głównymi dywizji zerwać operację zaczepną przeciwnika w poprzez izolację i rozbicie jego sił I rzutu w worku ogniowym EA-211. Załamać natarcie sił przeciwnika na PL SZAFIR.

Etap III: walka w głębi pasa obrony – od PL SZAFIR do PL OPAL od H+72 do H+96.

1. Zabezpieczyć wejście do walki i wykonanie przeciwuderzenia SWS z LD AGAT w kierunku Kraków – Lwów w celu rozbicia przeciwnika w obszarze włamania i odzyskania utraconego terenu.
2. W przypadku niepowodzenia dotychczasowych działań i kontynuowania natarcia przez przeciwnika, siłami I-rzutowych oddziałów ostatecznie załamać natarcie przeciwnika nie dalej niż na PL OPAL, nie później niż w H+96.
3. Siłami brygady w pasie sił przesłaniania prowadzić obronę kluczowych obiektów do czasu połączenia z wojskami własnymi.

Zadania cząstkowe postawione dowódcy 217 Brygady Zmechanizowanej w rozkazie bojowym dowódcy 211. Dywizji Pancernej⁶⁸:

1. Bronić rejonu odpowiedzialności obronnej: m. ŻMIJOWISKA [FA5745], m. SIENIAWA [FA1661]; DOBRA [EV9400], m. KARASZYN [FV1988] we współdziałaniu z WOT;
2. Utrzymać obiekty kluczowe PRZEWORSK, JAROSŁAW, PRZEMYŚL;
3. Kanalizować przeciwnika w worek ogniowy dywizji EA-211;
4. Izolować sił I rzutu w worku ogniowym EA-211;
5. Wiązać walką siły II-rzutu i odwoły przeciwnika;
6. Oddziaływać działaniami zaczepnymi na II rzuty (odwoły) przeciwnika;
7. Prowadzić obronę w oparciu o obiekty kluczowe: PRZEWORSK, JAROSŁAW, PRZEMYŚL w przypadku przełamania pierścienia okrążenia przez przeciwnika i kontynuowania przez niego natarcia;
8. Utrzymać obiekty PRZEWORSK, JAROSŁAW, PRZEMYŚL do czasu połączenia z wojskami własnymi.

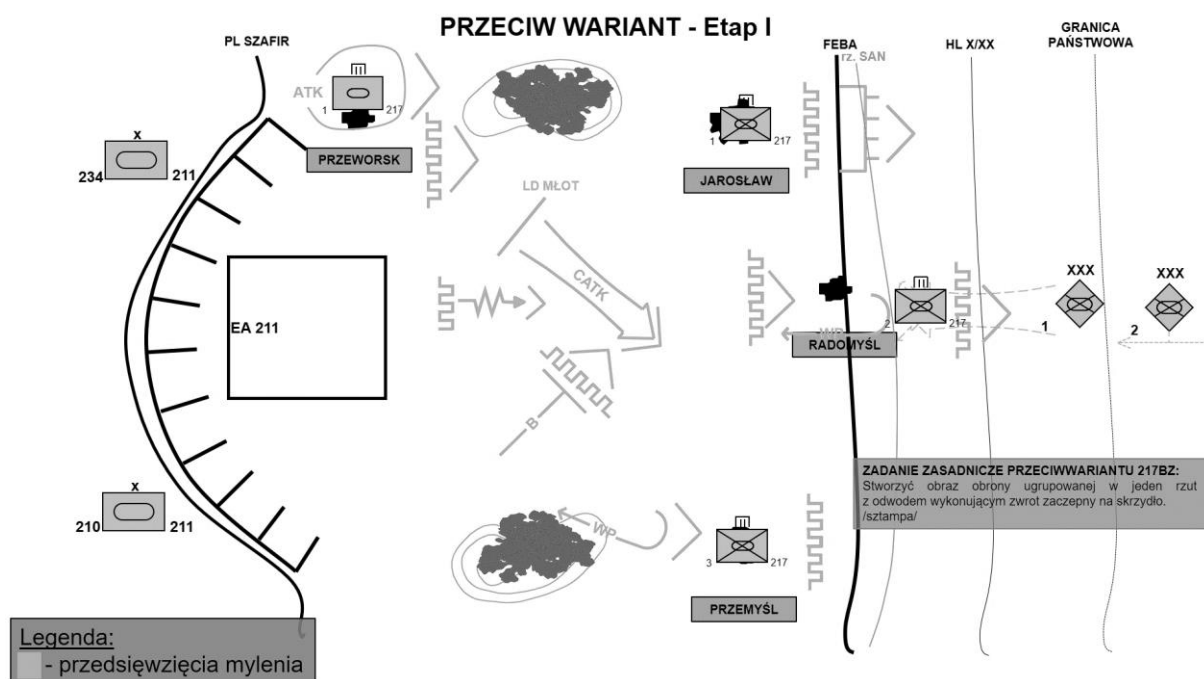

Diagram 9. Przeciw wariant – Etap I.

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów wypracowanych w trakcie ćwiczenia pk. Twierdza-22.

Przedstawione rozwiązanie nie wskazuje w sposób wyczerpujący stosownych dokumentów procesu planowania. Przedstawia sposób, w jaki należałoby przeprowadzić mylenie i następnie płynnie przejść do działań rozstrzygających w ramach działań bezpośrednich, po możliwym uzyskaniu zaskoczenia. Sposób działania podzielono na dwa etapy, oba zostały odzwierciedlone zarówno w przeciw wariantcie, jak i we właściwym wariantcie działania. Dla

⁶⁸ Ibidem.

rozdzielenia, w przeciw wariantcie zadania taktyczne oraz rozbudowę fortyfikacyjną (mającą być rzeczywiście wykonaną) oznaczono kolorem fioletowym⁶⁹.

W przeciw wariantcie w etapie I pozoruje się ugrupowanie bojowe w jeden rzut z odwodem, gdzie pierwszy rzut uszykowany jest w linię bojową, a struktura obrony jest styczna i liniarna⁷⁰. W głębi zapozorowano przygotowane rubieże do blokowania i wiązania walką w centrum ugrupowania oraz do wyjścia do zwrotu zaczepnego z lewego skrzydła siłami zgrupowania odwodowego (rozbudowa fortyfikacyjna realnie wykonana). Blokowanie i wiązanie walką nastąpić ma po wycofaniu zgrupowania w centrum i na prawym skrzydle.

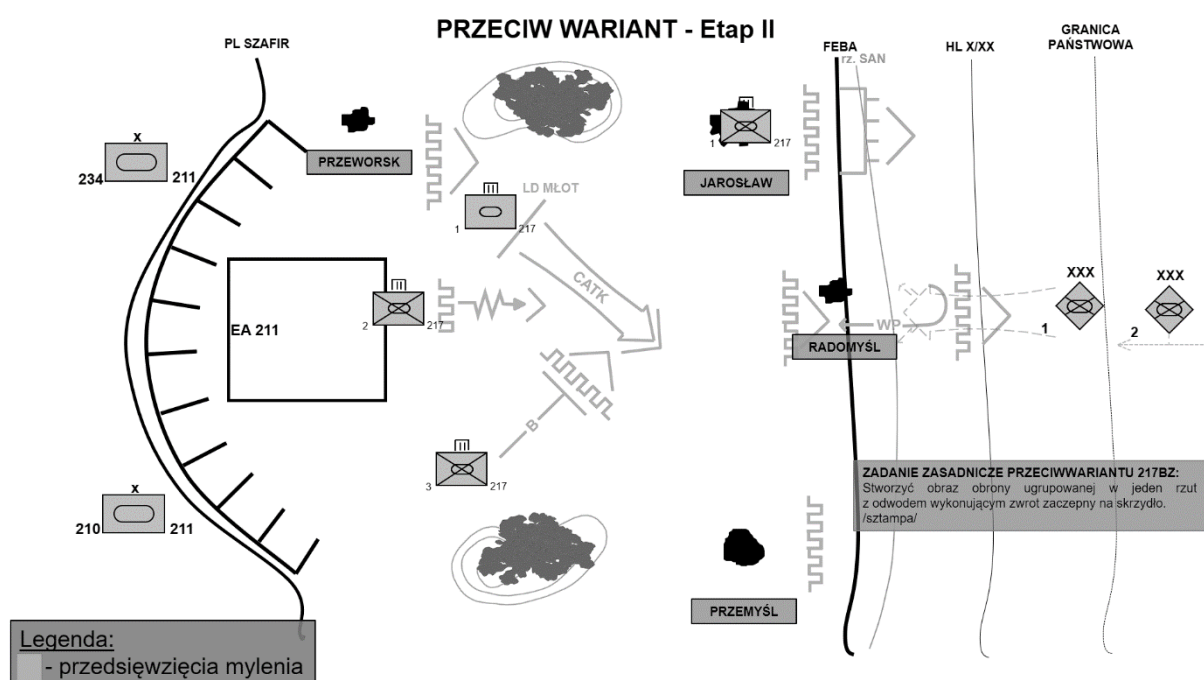

Diagram 10. Przeciw wariant – Etap II.

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów wypracowanych w trakcie ćwiczenia pk. Twierdza-22.

Pozorowane położenie w etapie II zaznaczono na diagramie nr 10. Widoczne na nim jest, jak ma zostać przygotowana fizycznie struktura obrony, aby elementy rozpoznawcze przeciwnika ją wykryły. Za sprawą realnego przygotowania do przeprowadzenia takiego działania przeciwnik zostaje utwierdzony w swym (w tym wypadku domniemanym) przekonaniu (prognozie działania niebieskich) co do sposobu działania. Całość wysiłku musi zostać wzmocniona

⁶⁹ W odniesieniu do dokumentów standaryzacji operacyjnej kolor fioletowy zarezerwowany jest m.in. do oznaczania zjawisk pogodowych, niemniej w tym wypadku wydaje się być on zasadny. Należy wspomnieć, że nie przewiduje się obecnie odmiennych kolorów dla działań pozornych, co może negatywnie wpływać na łatwe rozróżnienie działań pozornych od realnych w takiej metodzie mylenia przeciwnika, jaką prezentuje się w niniejszej publikacji. Dla zachowania maksymalnej czytelności diagramów autor odszedł również od prezentowania planowych działań linią przerywaną, co jest niezgodne z dokumentami standaryzacji operacyjnej. NO-03-A001, *Wojskowe symbole graficzne*, Warszawa 2016, dalej: NO-03-A001.

⁷⁰ Oddać należy, że narodowe dokument standaryzacji operacyjnej, wciąż obowiązujący, mianowicie *Regulamin Działania Wojsk Lądowych*, Warszawa 2008, nie dostrzega terminologii związanej ze wspomnianą strukturą obrony. Szerzej na temat struktury obrony patrz w: ATP-3.2.1, s. 97-101.

tożsamym prowadzeniem działań przygotowawczych, w tym wsparcia ogniowego, rozbudowy inżynieryjnej rejonu obrony, ale przede wszystkim dezinformacją.

Kolejnym krokiem jest zaplanowanie działań właściwych, które wyzyskają uzyskane zaskoczenie. Podkreślenia wymaga, że przejście z przeciw wariantu – pozorowanego sposobu działania – musi ostatecznie doprowadzić przeciwnika do przekonania o słuszności oceny niebieskich, a jednocześnie ukształtować go do działań rozstrzygających przeprowadzonych w zupełnie odmienny, zaskakujący sposób.

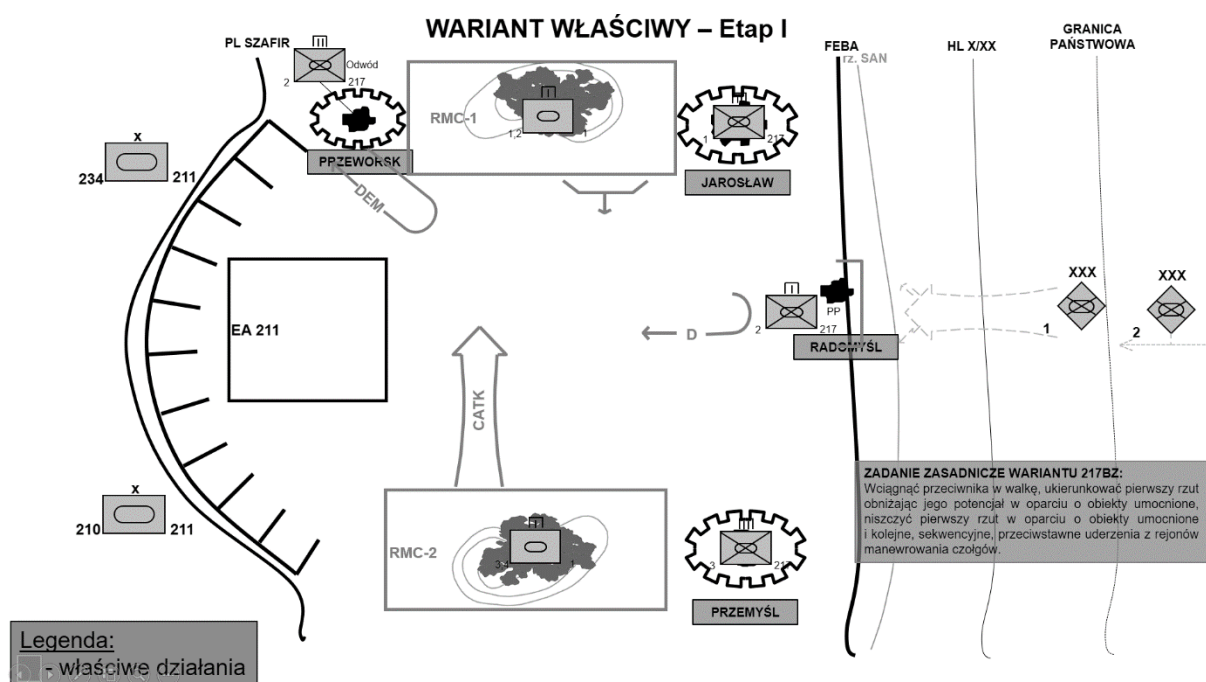

Diagram 11. Wariant właściwy – Etap I.

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów wypracowanych w trakcie ćwiczenia pk. Twierdza-22.

Wariant działania właściwy został zaplanowany podobnie w dwóch etapach. Docelowy sposób działania przedstawiono adekwatnie do narodowych dokumentów standaryzacji operacyjnej⁷¹.

W porównaniu do etapu I z przeciw wariantu należy zwrócić uwagę, że położenie wyjściowe wojsk jest tożsame. Rozbudowa inżynieryjna nie jest dostosowana do obrony linearnej, a do okrężnej. Wycofanie zostanie przeprowadzone tylko w centrum ugrupowania, słabszym elementem niż pozorowano, a w głębi na skrzydłach pojawiają się nowe elementy, jak rejon manewrowania czołgów. Z poszczególnych rejonów manewrowania czołgów wykonane mają być zadania ataku ogniem, każdorazowo z innego położenia. Gdy przeciwnik miałby wykonać zwrot do odpowiedzi na atak ogniem, wówczas to na jego tył miałoby zostać wykonane natarcie, rozcinające jego ugrupowanie.

⁷¹ NO-03-A001.

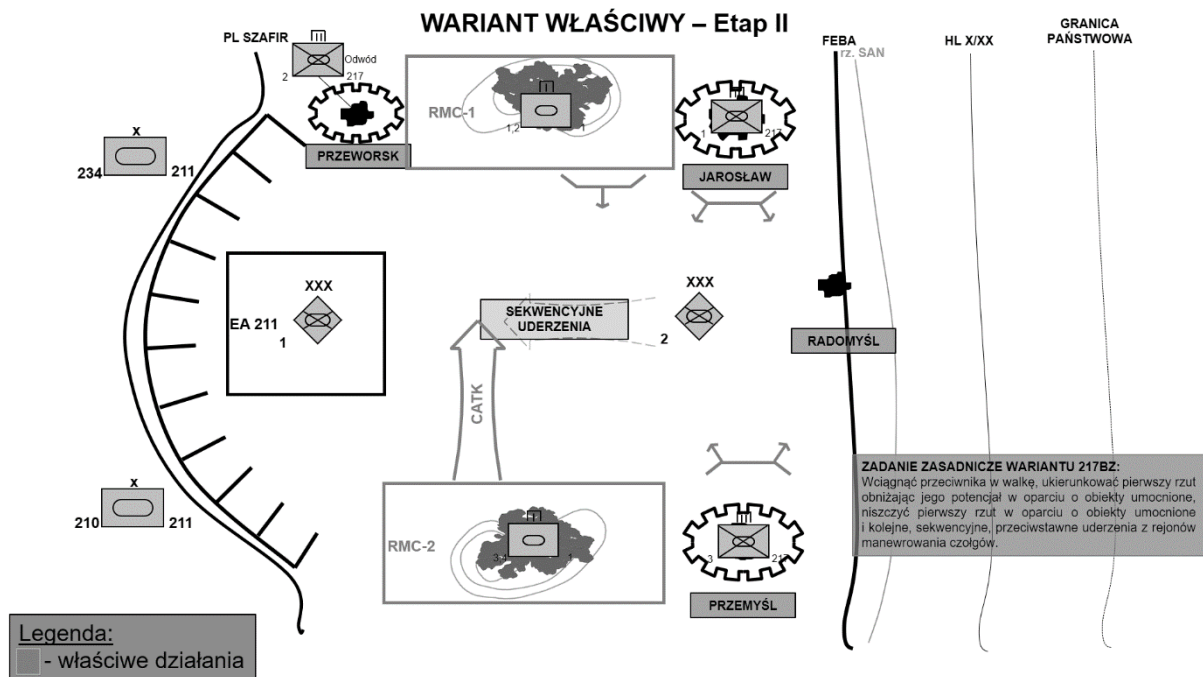

Diagram 12. Wariant właściwy – Etap II.

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów wypracowanych w trakcie ćwiczenia pk. Twierdza-22.

Czego nie można w pełni zobrazować na diagramie, rekonesans tego wycinka terenowego wskazał, że przeciwnik przemieszczałby się w centrum ugrupowania ćwiczącej brygady w niecce, a poszczególne zadania ogniowe z rejonów manewrowania czołgów wykonywane byłyby w terenie do tego korzystnym, mianowicie ze wzgórz pokrytych lasem. Widocznym staje się to na diagramie nr 12, przedstawiającym właściwy wariant, Etap II⁷².

Całość odbywa się z wykorzystaniem zaskoczenia przeciwnika. Ma ono nastąpić wskutek błędnej oceny działania wojsk strony niebieskich, wyzyskaniem przewagi płynącej z terenu kluczowego i ostatecznie nieszablonowo rozegranym działaniem rozstrzygającym. Przy opisie wariantu właściwego podkreślić należy, że jedno z batalionowych Zgrupowań Taktycznych w $\frac{3}{4}$ ma zostać docelowo niewykryte, co jest dużym wyzwaniem, nie mniej nie jest to niemożliwe. Być może należałoby rozmieszczenie po wzgórzach z północy i z południa przyjąć w taki sposób, aby potencjał ten został przez przeciwnika zinterpretowany jako odwód elementów pierwszorzutowych.

⁷² Rejon manewrowania czołgów nie jest rozwiązaniem zawartym w żadnych dostępnych dokumentach standaryzacji operacyjnej. Obecnie jest to koncepcja użycia elementów wojsk głównych inspirowana rejonem manewrowania artylerii. Polega ona na wyznaczeniu rejonu, w którym to element manewrowy wykonuje zmiany położenia po wykonaniu zadania ogniowego z różnych rubieży. Tym samym każdorazowo wykonuje zadanie ogniowe z innego położenia i wycofuje się do innego położenia. Takie działanie autor zaobserwował na wschodnio-ukraińskim polu walki, co jest przedmiotem publikacji oczekujących na wydanie. Rejon manewrowania czołgów (wozów bojowych) jest koncepcją, która docelowo jest jednym ze zidentyfikowanych kierunków badań.

WNIOSKI

Przykład z historii sztuki wojennej prezentowany w niniejszej publikacji, jak również te opisane na kanwie dotychczasowych badań, wskazują, że zmylenie przeciwnika nie wyprowadzając go z błędnego przekonania jest możliwe. Na przykładzie ćwiczebnym wskazano również, w jaki sposób można przygotować przeciw wariant, mający być produktem opisywanego rozszerzenia procedury planowania działań taktycznych. Efekty zaskoczenia dostępne w literaturze wskazują, że warto rozpatrzyć zastosowanie opisywanego konceptu i zaimplementować go w rozwiązaniach doktrynalnych⁷³.

Tym samym uzyskuje się możliwość do przeprowadzenia procesu, który może w usystematyzowany sposób doprowadzić do uzyskania zaskoczenia przeciwnika. Wówczas to dowódca zaskakujący czerpie wszelkie korzyści z w ten sposób uzyskanej przewagi.

Nadmienić należy, że sprawdzenie tego pomysłu w ćwiczeniach eksperymentalnych, czy w innych przedsięwzięciach o charakterze doświadczalnym, z pewnością wykażą niedociągnięcia lub słabe strony, niewidoczne na obecnym etapie. Dlatego też autor niniejszej publikacji zachęca do kontaktu lub dyskusji naukowej.

Trudno również nie odnieść wrażenia, że dowódcy podejmującego decyzję o przygotowaniu mylenia przeciwnika w taki właśnie sposób, przyjdzie zrealizować to zadanie łatwiej w okolicznościach prowadzenia działań w izolowanym wycinku terenowym lub wykonania zadania o samodzielnym charakterze. Niezaprzeczalnie proces ten sprzyja dowódcom o aktywnym podejściu do planowania i prowadzenia działań taktycznych, zarządzających ryzykiem w sposób zręczny, poszukując okazji i je docelowo wykorzystując.

Podkreślenia wymaga fakt, że najmniejsze ryzyko ponosi się podejmując prezentowaną procedurę w warunkach znajomości konkretnej prognozy zagrożenia wykonanej przez stronę przeciwną. Natomiast największe jest wówczas, gdy bazuje się na wzorcach doktrynalnych (strony niebieskiej) pochodzących ze źródeł otwartych, a tylko mogących być wykorzystanymi w planowaniu przez przeciwnika (stronę czerwoną).

W stosunku do procedur amerykańskich oraz wprowadzeniu i rozwinięciu ich na polskim gruncie przez Marka Wrzoska, stwierdzić należy, że proponowany proces jest rozwinięciem dostępnych koncepcji o ewentualne zainspirowanie przeciwnika, wykorzystując jego procedury sztabowe i wiedzę o wojskach własnych, utwierdzenie go na tej podstawie w błędnym przekonaniu, a w końcu przyjęciu sposobu działania mającego go zmylić i dać stronie własnej przewagę. Przyjmuje on również odmienny przebieg i charakteryzuje się inną segmentacją czynności. Cechą pozytywną tej koncepcji jest jej bezpośrednia integracja z docelowym sposobem działania.

Konkluzja do prezentowanej propozycji jest taka, że powinny ją stosować sztaby o zaawansowanym zgraniu i znajomości arkanów planistycznych. W stosunku do powyższego pozostaje nieustannie doskonalić organy dowodzenia i rozszerzać ich kompetencje. Świadomość u potencjalnego przeciwnika, że polskie organy dowodzenia mają wypracowane procesy

⁷³ A.C. Napora, *W jaki sposób zaskoczenie...*, op. cit.; A.C. Napora, *Principles and dilemmas...*, op. cit.

powodujące wprowadzenie przeciwnika w błąd, będzie współgrać z powszechnie znaną koncepcją odstraszenia.

KIERUNKI ROZWOJU

W ramach przeprowadzonych rozważań nad przyjętą hipotezą zidentyfikowano kierunki dalszych badań. W pierwszej kolejności należy wspomnieć o możliwości analiz rosyjskiego piśmiennictwa wojskowego. Na podstawie tegoż można dokonać rekonstrukcji wizji poszczególnych działań taktycznych, prowadzonych na konkretnych szczeblach organizacyjnych. Wizja taka może zostać przekształcona w potencjalnie stosowane przez przeciwnika wzorce doktrynalne wojsk własnych i dalej wykorzystana jak w proponowanym procesie.

Kolejnym elementem do wypracowania w ramach praktycznych doświadczeń jest opracowanie modelowego i zoptymalizowanego układu treści. Zagadnienie to może wydawać się trywialne, jednak rozumienie, jakie powiązania mają wystąpić w ramach procesu planowania i jakie konkretne treści mają zostać wypracowane do wyjaśnienia, zaprezentowania mylenia, staje się istotne dla praktycznego zastosowania tego pomysłu jak i w nauczaniu procesu. W niniejszej publikacji celowo odroczone zaprezentowanie takiego układu, tworząc warunki do poszukiwań możliwie najlepszego rozwiązania.

Elementem wymagającym szerszych rozważań jest również mylenie na wielu szczeblach jednocześnie. Pytanie, czy jest ono możliwe niezależnie? Lub w jaki sposób rozwiązać takie zagadnienie, aby szczeble podwładne nie prowadziły takiego mylenia, a jednocześnie przekazać tylko niezbędne informacje? Odpowiedzi na te pytania autor pozostawia do wypracowania w ramach dalszych badań. Podobnie rzecz ma się z identyfikacją zasadniczych informacji o wojskach własnych, mających podlegać szczególnej ochronie.

ZAKOŃCZENIE

Prezentowana publikacja jest kontynuacją dotychczasowych rozważań autora nad sposobem uzyskiwania przewagi drogą wprowadzania przeciwnika w błąd, a przez to niejednokrotnie drogą zaskoczenia.

W treści przedstawiono wyniki połączenia prac w ramach zawodowej służby wojskowej, jak i dociekań na kanwie naukowej. Efektem tego jest zwięzłe wyprowadzenie, w jaki sposób zintegrować XIX-wieczną obserwację ze współczesnymi procedurami planowania działań taktycznych w domenie lądowej.

Obecnie dostępne sposoby dezinformowania przeciwnika w dużej mierze mają powożenię dokumentów standaryzujących poziom operacyjny Sojuszu Północnoatlantyckiego. Stanowią one wyzwanie do zastosowania na poziomie taktycznym wskutek zaabsorbowania wysiłku sztabu. Szczególnie dotkliwe może to być na niższych szczeblach organizacyjnych, dysponując mniejszymi sztabami jak np. batalion, brygada. Procesy te są poprawne, aczkolwiek zakładają przygotowanie pozornego obrazu prowadzenia działań i przekonanie przeciwnika co

do jego prawdziwości. Słowem, nie rozpatruje się w ramach znanych procesów potencjalnej oceny przeciwnika przeprowadzoną przez tzw. stronę czerwoną.

Prezentowana koncepcja sprowadza się do wypracowania lub wykorzystania znanego planu działania strony przeciwnej oraz przez niego przeprowadzonej prognozy zagrożenia. Wskutek przeprowadzonej procedury badawczej zidentyfikowano inne, możliwe metody do wypracowania domniemanej prognozy zagrożenia, przygotowanej przez sztab przeciwnika. Metody te sklasyfikowane są co do źródeł i przedstawiają się następująco: (1) pozyskanie dokumentów operacyjnych przeciwnika, (2) przeprowadzenie próby odtworzenia oceny zagrożenia na podstawie znajomości procedur sztabowych przeciwnika, (3) budowa własnej bazy danych o wzorcach doktrynalnych już opracowanych przez stronę czerwoną, (4) publikacje jawne strony niebieskiej.

Jak też wykazały analizy przykładów z historii sztuki wojennej (w niniejszym tekście znajduje się odwołanie do jednego z nich), przygotowanie mylenia doprowadza do zaskoczenia, które powoduje podwojenie stosunku sił na korzyść zaskakującej strony. Co więcej, dotychczasowe zastosowanie prezentowanej koncepcji w ćwiczeniach nosi znamiona powodzenia – przynajmniej z planistycznego punktu widzenia. Część syntetyczna przedstawia integrację obu procesów planistycznych, mogących być stosowanymi w Siłach Zbrojnych. Może ona stać się treścią szkolenia dowództw oraz praktycznego jego wykonania przez wojska. Jest jednocześnie propozycją dla autorów narodowych dokumentów standaryzacji operacyjnej.

BIBLIOGRAFIA

- AJP-3.10. Allied joint Doctrine for information operations. 2009. Bruksela: NATO Standardisation Office.
- AJP-3.10.2. Allied joint Doctrine for operations security and deception. 2020. Bruksela: NATO Standardisation Office.
- AJP-5. Allied Joint Doctrine for the Planning of the Operations. 2019. Bruksela: NATO Standardisation Office.
- APP-28. Tactical Planning for Land Forces. 2024. Bruksela: NATO Standardisation Office.
- APP-28.1. Risk management. 2023. Bruksela: NATO Standardisation Office.
- ATP-3.2.1. Conduct of land tactical operations. 2022. Bruksela: NATO Standardisation Office.
- Breuer William. 2019. Największe oszustwa w II wojnie światowej. Warszawa: Amber.
- Daniel Donald, Herbig Katherine (red.). 1981. Strategic Military Deception. Nowy Jork: Pergamon Policy Studies.
- DD/3.20. Maskowanie wojsk i wojskowej infrastruktury obronnej. 2010. Warszawa: Sztab Generalny Wojska Polskiego.
- DD/3.2.5. Planowanie działań na szczeblu taktycznym w Wojskach Lądowych. 2007. Warszawa: Dowództwo Wojsk Lądowych.
- DD-3.31 (A). Maskowanie operacyjne. 2018. Bydgoszcz: Centrum Doktryn i Szkolenia Sił Zbrojnych.
- DT-3.2.2 (B). 2018. Dowodzenie i kierowanie w działaniach lądowych. Bydgoszcz: Centrum Doktryn i Szkolenia SZ.

- DTU-3.2.2.1. Planowanie działań na poziomie taktycznym w siłach lądowych. Projekt końcowy. 2020. Bydgoszcz: Centrum Doktryn i Szkolenia SZ.
- FM 3-13. Inform and influence activities. 2013. Waszyngton: Army University Press.
- FM 3-13.4. Army support to military deception. 2019. Waszyngton: Army University Press.
- FM 90-2(88). Battlefield deception. 1988. Waszyngton: Army University Press.
- Frącik Krystian. 2009. Elementy dowodzenia i koordynacji działań. Warszawa: Akademia Obrony Narodowej.
- Friedman Brett. 2017. On tactics. A theory of victory in battle. Annapolis: Naval Institute Press.
- Galewski Zdzisław. 1985. Czynniki powodzenia we współczesnej walce. Warszawa: Ministerstwo Obrony Narodowej.
- Glantz David. 2005. Soviet Military Deception in the Second World War. Nowy Jork: Routledge.
- Grau Lester, Bartles Charles. 2016. The Russian Way of War. Fort Leavenworth: Foreign Military Studies.
- Griszyn Siergiej, Żukow P., Kitoszwili Szaweł . 1974. Taktyka państw armii kapitalistycznych, Warszawa: Ministerstwo Obrony Narodowej.
- Handel Michael (red.). 2004. Strategic and Operational Deception in the Second World War. Abingdon: Routledge.
- Harężlak Piotr. 2017. Synchronizacja jako element przygotowania działań. Warszawa: Akademia Sztuki Wojennej.
- Jagiello Zdzisław, Kajetanowicz Jerzy. 2005. Wojska lądowe w wojnach lokalnych XX wieku. Warszawa: Bellona.
- Kręcik Janusz, Wołęszo Jarosław (red.). 2013. Podstawy dowodzenia. Warszawa: Akademia Obrony Narodowej.
- Latimer Jon. 2017. Podstęp na wojnie. Warszawa: Amber.
- Lasota Jacek. 2020. Zasady sztuki wojennej. Warszawa: Bookmarked.
- Leśniewski Zbigniew. 2017. Zarys metodologii dydaktyki obronnej i dydaktyki wojskowej. Warszawa: Akademia Sztuki Wojennej.
- Levy Adrian, Scott-Clark Cathy. 2007. Deception. Pakistan, the United States, and the Secret Trade in Nuclear Weapons, Nowy Jork: Walker Books.
- Lloyd Mark. 2003. The Art. Of Military Deception. Barnsley: Pen & Sword.
- Modrzejewski Zbigniew. 2015. Operacje informacyjne. Warszawa: Akademia Obrony Narodowej.
- Mossor Stefan. 1986. Sztuka wojenna w warunkach nowoczesnej wojny. Warszawa: Ministerstwo Obrony Narodowej.
- Napora Adrian Czesław. 2016. „German non-governmental organisations operating for the Abwehr in Poland in the years 1918-1927”. Scientific Journal of the Military University of Land Forces nr 4/2016: 48-61.
- Napora Adrian Czesław. 2023. „Principles and dilemmas of disinformation (deception) on selected historical examples”. Scientific Journal of the Military University of Land Forces 4: 277-307.
- Napora Adrian Czesław. 2023. „W jaki sposób zaskoczenie może być źródłem przemian w sztuce wojennej?”. De Securitate et Defensione. O Bezpieczeństwie i Obronności 9(2): 170-194.

- Nelson Bradley. 1998. *Battlefield deception: abandoned imperative of the 21st century*. Fort Leavenworth: United States Army Command and General Staff College.
- NO-03-A001. *Wojskowe symbole graficzne*. 2016. Warszawa: Ministerstwo Obrony Narodowej.
- Nożko Kazimierz. 1985. *Walka o przewagę*. Warszawa: Ministerstwo Obrony Narodowej.
- Nożko Kazimierz. 1994. *Maskowanie, zaskoczenie i manewr w działaniach operacyjno-taktycznych systemu obronnego Rzeczypospolitej Polskiej*. Warszawa: Akademia Obrony Narodowej.
- Nożko Kazimierz. *Sztuka tworzenia przewagi w systemie obronnym RP*. Warszawa: Bellona.
- Prusiński Norbert i in. (red.). 2009. *Podręcznik oficera sztabu*. Warszawa: Akademia Obrony Narodowej.
- Redziak Zbigniew (red.). 2019. *Praca komórki operacyjnej na stanowisku dowodzenia*. Warszawa: Akademia Sztuki Wojennej.
- Rein Christopher (red.). 2018. *Military deception in Large-Scale Combat Operation*. Fort Leavenworth: Army University Press.
- Rola-Arciszewski Stanisław. 1934. *Sztuka dowodzenia na Zachodzie Europy*. Warszawa: Wojskowy Instytut Naukowo-Wydawniczy i Towarzystwo Wiedzy Wojskowej.
- Sawyer Ralph. 2017. *The Tao of deception. Unorthodox warfare in historic and modern China*. Nowy Jork: Basic Books.
- Paździorek Przemysław. 2016. *Wojskowa myśl operacyjna w konfliktach zbrojnych przełomu XX i XXI wieku*. Toruń: Adam Marszałek.
- Pelc Mieczysław. 2009. *Elementy metodologii badań naukowych*. Warszawa: Akademia Obrony Narodowej.
- Pokruszyński Witold. 2012. *Bezpieczeństwo teoria i praktyka (podręcznik akademicki)*. Józefów: Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego APEIRON.
- Polak Andrzej, Joniak Jacek (red.). 2014. *Sztuka wojenna*. Warszawa: Akademia Obrony Narodowej.
- JP 3-13.4. *Military Deception*. 2012. Waszyngton: Joint Chiefs of Staff.
- Regulamin działań wojsk lądowych*. 2008. Warszawa: Dowództwo Wojsk Lądowych.
- Scully Michael. 1998. *The decisive step: incorporation of deception into tactical mission planning*. Fort Leavenworth: United States Army Command and General Staff College.
- Sawkin Wasilij. 1973. *Podstawowe zasady sztuki operacyjnej i taktyki*. Warszawa: Ministerstwo Obrony Narodowej.
- Smyth Denis. 2010. *Deathly deception. The Real Story of Operation Mincemeat*. Oxford: University Press.
- van Creveld Martin. 2008. *Zmienne oblicza wojny. Od Marny do Iraku*. Poznań: Rebis.
- van Vleet John. 1985. *Tactical Military Deception*, Monterey: Dudley Knox Library.
- Więcek Wojciech. 2016. „O zaskoczeniu i przewadze w obronie”. *Bellona* 1: 124-133.
- Wright Donald. 2018. „Deceiving Iraq in Operations Desert Storm”. Rein Christopher (red.). *Weaving the tangled web. Military deception in large-scale combat operations*. Fort Leavenworth: Army University Press.
- Wrzosek Marek. 2003. *Organizacja pracy taktycznej komórki rozpoznania*. Warszawa: Akademia Obrony Narodowej.

Wrzosek Marek. 2005. Dezinformacja jako komponent operacji informacyjnych. Warszawa: Akademia Obrony Narodowej.

Żółtowski Edward. 1966. Zaskoczenie w wojnie współczesnej. Warszawa: Ministerstwo Obrony Narodowej.